

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jenna Harhala

METSÄSTYSLAKI JA -RIKOLLISUUS SUOMESSA

Liiketalouden yksikkö
2015

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Jenna Harhala
Opinnäytetyön nimi	Metsästyslaki ja -rikollisuus Suomessa
Vuosi	2015
Kieli	suomi
Sivumäärä	47 + 2 liitettä
Ohjaaja	Tuula Hartman

Opinnäytetyöni aiheena on metsästyslaki ja metsästysrikollisuus Suomessa. Keskityn työssäni kuvaamaan metsästystä ja metsästysrikollisuutta yleisesti ja havainnollistamaan rikollisuutta esimerkkitapauksien avulla. Työn tavoitteena on selvittää mitä metsästys on sekä millaista metsästysrikollisuutta maassamme on ja millaisia rangaistuksia niistä määrätään.

Tutkimusmateriaalina käytän metsästyksen liittyvää kirjallisuutta, metsästyslainsäädäntöä, rikoslainsäädäntöä sekä oikeustapauksia. Niiden lisäksi työssä on käytetty Suomen tilastokeskuksen tilastoja ja erilaisia verkkosivustoja aiheeseen liittyen. Tutkimuksen painopiste on metsästysrikollisuudessa. Metsästyksen liittyvä perustieto toimii tutkimuksen pohjana ja johdattelee lukijaa rikosten käsittelyyn.

Metsästysrikollisuutta esiintyy maassamme suhteellisen paljon. Tapauksia kirjataan vuosittain noin 250. Metsästäjien keskuudessa esiintyy niin kutsuttu ”vaikeanemisen laki”, josta johtuen todellista rikollisuuden määrää on vaikea arvioida. Metsästysrikollisuus kohdistuu rauhoitettujen eläinten laittoman pyynnin lisäksi esimerkiksi laittomiin pyyntimenetelmiin ja metsästyksen luvattomilla alueilla. Yhtenä tutkimuksen havainnoista on se, että metsästysrikollisuuden valvonta perustuu kansalaisten silminäkijähavaintoihin ja niistä johtuneisiin ilmiintoihin. Suomella on heikot resurssit metsästysrikollisuuden valvontaan liittyen. Metsästysalueet ovat erittäin laajoja ja valvontaviranomaisia on vähän.

Avainsanat	Metsästyslaki, metsästysrikollisuus, metsästys, rauhoitettu eläin, luvaton pyynti
------------	---

ABSTRACT

Author	Jenna Harhala
Title	The Hunting Act and Hunting Crimes in Finland
Year	2015
Language	Finnish
Pages	47 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Tuula Hartman

The topic of study in this thesis was the Hunting Act and hunting crimes in Finland. The focus was on hunting crimes and sanctions on the crimes. The thesis also includes information and history about hunting in Finland. The goal was to research what hunting is and what kind of hunting crimes there are.

In the thesis literature, legislation and some cases were examined. Some statistics and websites which cover hunting were also studied. Basic knowledge of hunting is the core of this thesis. Its main aim is to lead the reader to hunting -related crimes and the cases used as examples.

Authorities register approximately 250 hunting crimes each year. That is much considering the size of our country. Still, all the crimes are not known because the hunters have a so-called “law of silence”. It is very likely crimes are covered up. The hunting crimes are usually directed to protected animals, hunting in banned areas or using forbidden hunting methods.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	METSÄSTYKSEN MÄÄRITTELY.....	8
3	METSÄSTYKSEN HISTORIAA SUOMESSA.....	10
4	METSÄSTYS SUOMESSA	13
	4.1 Metsästyslainsäädäntö ja lupahallinto.....	15
	4.2 Palvelut metsästäjälle.....	16
	4.3 Metsästysmuodot ja -välineet	17
	4.4 Lajintuntemus	18
	4.5 Ympärivuotisesti rauhoitetun eläimen metsästys.....	20
	4.6 Metsästyskoirat	22
	4.7 Hyvät metsästäjätavat	23
5	METSÄSTYS EU-SUOMESSA.....	25
6	METSÄSTYSRIKOLLISUUS.....	27
	6.1 Seuraamuslajit.....	28
	6.2 Esimerkkitapaus: Kolmen suden salakaato.....	29
	6.3 Esimerkkitapaus: Luvaton hirven kaato.....	33
	6.4 Esimerkkitapaus: Laittoman houkuttimen käyttö karhunmetsästyksessä.....	34
	6.5 Esimerkkitapaus: Hirven kaato luvattomalla alueella.....	36
	6.6 Esimerkkitapaus: Hirviemän kaato	38
	6.7 Esimerkkitapaus: Avunanto metsästysrikoksessa.....	40
7	YHTEENVETO	42
	LÄHTEET.....	46
	LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Poliisin ja Rajavartiolaitoksen kirjaamat luonnonvararikokset 2010–2014.....	27
--	----

1 JOHDANTO

Lähden tutkimaan metsästyslakia (28.6.1993/615) ja metsästysrikoksia, joita Suomessa on tehty. Tutkimusongelmani on ”Miten metsästyslaki rajoittaa metsästystä?”. Tutkimuskysymyksiä minulla on kolme. Ensimmäinen on ”Kuka, mitä, miten, millä, milloin ja missä saa metsästä?”. Lähden tämän kysymyksen perusteella kertomaan mahdollisimman lyhyesti, mutta kattavasti metsästyksestä. Tarkoitukseni on luoda teos, jonka lukemalla lukija saa hyvät alkutiedot metsästyksestä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Työ on kuitenkin vain pintaraapaisu siitä kaikesta, mitä metsästykseseen liittyy. Sen tarkoitus on kuitenkin antaa tietoa hieman jokaisesta osa-alueesta. Metsästystä on säädelty niin voimakkaasti ja monella eri tavalla, joten on lähes mahdotonta tehdä täysin kattavaa työtä. Pelkästään metsästyksessä käytettävistä ampuma-aseista, raudoista, ansoista ynnä muista sellaisista ja niihin liittyvistä säännöksistä saisi kokonaisen työn. Tästä syystä rajaan aseet (ja muut vastaavat) aika pitkälti pois työstä, mutta avaan niitä kuitenkin hieman.

Toinen tutkimuskysymykseni on ”Mitä metsästysrikoksia Suomessa on tehty ja millaisia tuomioita niistä on annettu?”. Tämä onkin työni painopiste. Kaikki sitä edeltävä teksti on kirjoitettu sillä ajatuksella, että se johdattelisi rikoksista kertomista. Pyrin antamaan taustatietoa asioista sen verran, että lukija, joka ei tiedä metsästyksestä juuri mitään, ymmärtäisi paremmin mistä rikoksissa on kyse. Valitsin kuusi tapausta, joita avaan lopussa ja kerron miten asioiden käsittelyt etenevät käräjäoikeudesta hovioikeuteen. Rikoksista kertomisen olen pyrkinyt tiivistämään ja kertomaan mahdollisimman yksinkertaisella tavalla. Taulukko rikoksista ja tilastotieto johdattelee lukijaa metsästykseseen liittyvissä rikoksissa.

Kolmas tutkimuskysymykseni on ”Miten eläimiä suojellaan metsästyskaudella ja sen ulkopuolella?”. Tämä kysymys on kulkenut työn mukana alusta asti, mutta suoranaisesti en ole paneutunut eläinten suojeluun. Metsästyslaki ja metsästysasetus (12.7.1993/666) säätelevät ja rajoittavat metsästystä ja niistä kertomalla olen tietyllä tapaa sivunnut eläinten suojeluakin. Varsinaista eläintensuojelulakia (4.4.1996/247) ei työssä ole kuitenkaan käsitelty. Suomessa on rauhoitettuja eläi-

miä, joiden rauhoitus perustuu metsästyslakiin ja metsästysasetukseen. Rauhoitetut riistaeläimet ovatkin olennaisena osana työtä.

Metsästyksen kuuluu olennaisena osana metsästyskoirien käyttö. Metsästyskoirista kerron hieman, mutta työni ei kuitenkaan keskity metsästysvälineisiin, kuten aikaisemmin mainitsin. On kuitenkin työn kannalta tärkeää tietää koirien käytöstä, sillä myös niistä on omia säädöksiä. Lisäksi työssä kerrotaan yhdistystoiminnasta ja niiden ja koko metsästystoiminnan takana vaikuttavista Suomen riistakeskuksesta ja Maa- ja metsätalousministeriöstä. Niiden toiminta on laajaa ja rajaan osittain niistä kertomista työstä pois, sillä en halua työn lähtevän niin sanotusti väärille urille, jolloin olennainen osa työstä voi hukkua tai jäädä epäselväksi. Työssä on kyse metsästyksestä Suomessa ja tästä syystä en lähde pohtimaan metsästyksiä ulkomailla. Kerron kuinka Euroopan unionin jäsenyys on vaikuttanut Suomen metsästyksen, mutta rajaan muutoin työni käsittelyn ainoastaan Suomeen. Kokonaiskuvan kannalta se saattaa vaikeuttaa joidenkin asioiden ymmärtämistä, kun ei ole vertailukohtaa. Pyrin kuitenkin havainnollistamaan metsästäjien määriä ja muita isoja asioita niin, että lukija saa helpommin kokonaiskuvan siitä kuinka isosta ja laajasta asiasta on oikeasti kyse.

Historia on luonut pohjan nykyiselle metsästyksellemme ja sen ymmärtämiseksi kerron jonkin verran myös maamme metsästyshistoriasta. Lähden kuitenkin työssä liikkeelle metsästyksen määrittelystä, jotta lukija ymmärtää ensin, mikä virallisesti lasketaan metsästykseksi, ja saan näin luotua hyvän pohjan työlleni. Työtä voisi luonnehtia metsästysoppaaksi, mutta aiheen ollessa niin kovin laaja ja monimuotoinen ei pelkän kyseisen työn lukeminen riitä, jotta asiasta saisi tarpeeksi tietoa. Metsästäminen ei ole vain metsällä käymistä ja eläinten pyydystämistä tai tappamista vaan siihen liittyy niin paljon kaikkea muutakin.

2 METSÄSTYKSEN MÄÄRITTELY

Metsästyslaissa määritellään metsästys erittäin tarkasti. Metsästyksiksi luetaan luonnonvaraisen riistaeläimen pyydystys, tappo ja haltuun ottaminen sekä kaikenlainen eläimen jäljestäminen, houkuttelu ja häytytys, jonka tarkoituksena on eläimen pyynti. Metsästystä on myös metsästyskoiran (tai muun metsästyksen koulutetun eläimen) ja viritetyn pyydystämisvälineen käyttö. Laissa on eritelty riistaeläimet, joita ovat muun muassa rusakko, susi, hirvi, kanadanhanhi ja metso. Riistaeläinlajeista nisäkkäitä on 34 ja lintuja 26. Osaa nisäkäsriistaeläimistä ei saa metsästä, sillä ne ovat rauhoitettuja ympäri vuoden. Laissa kaikki muut nisäkkäät ja linnut ovat luonnonvaraisia eläimiä, joko luonnonsuojelulain nojalla täysin rauhoitettuja tai rauhoittamattomia. (Suomen riistakeskus 2013, 15–16.)

Metsästyksen katsotaan alkaneen, kun laissa määriteltyihin toimenpiteisiin on ryhdytty ja vastaavasti loppuneeksi, kun toimenpiteet on suoritettu. Metsästyksiksi katsotaan ainoastaan riistaeläinten pyydystäminen. Yleisesti ottaen voidaan katsoa, että metsästys on alkanut, kun metsästysase on ladattu. Kun kuollut riistaeläin on otettu haltuun, voidaan pääsääntöisesti katsoa metsästyksen päättyneen. Metsästyksiksi lasketaan myös riistan etsiminen, vaikka saalista ei saataisikaan. Tällöin olennaista on se, että riistan etsimisessä on pyyntitarkoitus. Riistaeläimen houkuttelu, etsintä, väijyntä, häytytys tai jäljitys ei ole metsästystä ilman pyyntitarkoitusta. Tällöin valokuvausta tai metsästystä edeltävää tiedustelua, jonka voi tehdä ilman asetta, ei voida katsoa olevan metsästystä. Myöskään koiran käyttämisestä ei lasketa metsästyksiksi, jos siinä ei ole pyyntitarkoitusta. Jos taas käytetään riistakameraa, varsinaista ampumista edeltävään tiedusteluun, voidaan sen käyttöä tulkita väijymiseksi, jossa on pyyntitarkoitus. Jos henkilö käyttää kiväärin kiikaria riistaeläimen katsomiseen, ilman pyyntitarkoitusta, ei sitä yksinään voi pitää metsästyksenä. Mikäli metsästäjä ampuu laukauksen riistaeläintä kohti, on tekoa pidettävä lähtökohtaisesti metsästyksenä. (Pennanen 2008, 2–3.)

Metsästäjällä tulee olla metsästysoikeus tietylle alueelle, tai muuten lupa metsästä, voidakseen harjoittaa metsästystä. Metsästys ei ole siis jokamiehen oikeus (Ympäristöministeriö 2013, 20). Metsästysoikeus kuuluu lainnoijalla maanomista-

jalle. Omistusoikeuden siirtyessä, siirtyy metsästysoikeuskin uudelle omistajalle. Maanomistajalla on oikeus vuokrata metsästysoikeutensa tai antaa lupa, joko kirjallinen tai suullinen, metsästää omilla maillaan. Metsästysoikeus antaa siis oikeudellisesti suojatun vallan metsästää tietyssä paikassa ja estää tai sallia muiden metsästys kyseisellä alueella. Metsästysoikeus sisältää myös riistanhoidolliset oikeudet. Metsästettävällä alueella olevat villit eläimet eivät ole kenenkään omistamia, vaan ne lasketaan niin kutsutuiksi isännättömiksi esineiksi. Metsästysoikeus antaa oikeuden niin sanotusti vallata eläin. Jos villi eläin on jo pyydystetty tai ke-sytetty, sitä ei saa vallata. Myöskään toisen omistuksessa olevia kotieläimiä (myös porot ja mehiläiset) ei saa metsästää. Isännättömäksi esineeksi ei katsota toisen pyydyksessä olevaa eläintä. Riistaeläin, joka karkaa tarhasta, on toisen omistuksessa niin kauan kuin sitä yritetään omistajan toimesta saada kiinni. (Suomen riistakeskus 2013, 17–19.)

Metsästysoikeuden haltija saa vallata riistaa vapaasti alueellaan, kun metsästys tapahtuu laillisella tavalla ja metsästysaikojen puitteissa. Metsästysoikeuden alaiseksi alueeksi lasketaan niin alueen maa kuin sen vesistöt ja ilmatila. Metsästysoikeus voi olla omistuksen ja vuokraoikeuden lisäksi myös lakiin perustuva. Jokainen Suomessa pysyvästi asuva saa metsästää esimerkiksi yleisellä vesialueella meressä ja kyseisen vesialueen valtion omistamilla saarilla ja luodoilla (Metsästyslaki 1993/615, 7§); (Suomen riistakeskus 2013, 19.)

3 METSÄSTYKSEN HISTORIAA SUOMESSA

Ennen kuin ihminen on osannut viljellä maata ja pitää kotieläimiä on ravinto täytynyt hankkia kokonaan metsästä. Tuhansia vuosia sitten metsästys oli elinehto. Suomen ihmispopulaatio oli tällöin hyvin pieni arviolta noin 5 000 henkeä. Vasta viljelemisen ja karjan kasvatuksen myötä väestömäärä lähti nopeaan kasvuun. Arkeologisten kaivausten avulla on pystytty todistamaan, että hylje on ollut maamme yleisin saaliseläin kivikaudella. Lähes 90 prosenttia löydetystä luujäänöksistä on kuulunut hylkeelle. Sisämaassa hyljettä metsästettiin myös, mutta siellä saalis oli useammin joko majava, hirvi tai metsäpeura. On selvää, että hylkeen metsästys johtui siitä, että eläin pystyttiin hyödyntämään melkein kauttaaltaan. Lisäksi sen ajan metsästysvälineet sopivat erinomaisesti hylkeen metsästykseseen. Käytössä olivat harppuunat, verkot ja nuijat. Siirryttäessä pronssikaudelle alkoivat viljely ja riistanhoito yleistymään. Metsästys oli kuitenkin vielä suuressa roolissa. Rautakauden ja keskiajan vaihteessa metsästys oli siirtynyt suurelta osin sivuun ja kansa ruokittiin lähes kokonaan viljelysten ja oman riistan avulla. Tällöin metsästettiin pääasiassa jäniksiä, majavia ja hylkeitä. Pohjoisessa erämaassa metsästys oli kuitenkin edelleen välttämätön ruokintalähde. (Suomen riistakeskus 2013, 27–30.)

Ajanlaskumme ensimmäisellä vuosisadalla Suomi tuli tutuksi ja pääsi niin sanottu maailman kartalle, sillä suomalaiset alkoivat käydä turkiskauppaa eurooppalaisten kauppamiesten kanssa. Suomalaisen turkisviennin loistoisa kausi jatkui aina 1600-luvulle asti. Turkiskauppa oli suurempaa ainoastaan naapurimaassamme Venäjällä. Turkiskauppa toimi suomalaisen metsästyksen tulonlähteenä aina 1900-luvulle saakka. Turkisten metsästys kuitenkin romahti nopeasti, kun Suomessa alettiin tarhata turkiseläimiä eikä luonnonturkkeja enää tarvinnut hankkia metsästyksellä. Turkisten metsästys on kuitenkin ollut tärkeää myös Suomen sisällä, ei vain vientituotteena. Keskiajalla ja uuden ajan alussa talonpojat eivät kyenneet elättämään itseään pelkällä viljelyllä ja karjanhoidolla. Erällä käyminen eli erätalous oli tällöin suuressa roolissa. Varsinkin turkikset ja erityisesti oravannahkat olivat tärkeitä talonpojille, sillä ne olivat yhtä kuin rahaa niin kaupankäynnissä

kuin verojen maksussa. Erätalouden myötä luonnonvarainen monitoimitalous jäi elämään aina 1900-luvulle asti. Suomalaisen metsästyksen ainutlaatuisuuteen perustuukin juuri se, että metsästys on jatkunut vuosikausia katkeamatta ja on elänyt poliittisista ja valtiollisista muutoksista huolimatta niin vahvana aina tähän päivään asti. (Suomen riistakeskus 2013, 30–31.)

Valtiovalta on pyrkinyt säätelemään metsästystä jo Ruotsin hallinnon vakiintumisesta alkaen. Vuonna 1647 ilmestyi ensimmäinen yhtenäinen asetus. Kuninkaallisen majesteetin asetus ja sääntö metsästyksestä, metsäeläinten pyynnistä ja lintujen ampumisesta astui voimaan 1664. Suomenkielinen versio tästä asetuksesta saatiin vuonna 1754. Venäjän vallan alla tulivat voimaan uudet asetukset metsästykseen vuonna 1868 ja myöhemmin uudistettuna 1898. 1900-luvun alussa oravia metsästettiin ennätysmäärä 2,5 miljoonaa. Oravat rauhoitettiin vuodeksi vuonna 1929 ja sen jälkeen säädeltiin tarkasti pyyntimääriä. Oravannahkojen kysyntä romahti täysin 1900-luvun puolivälissä ja yksi suomalaisen historian tärkeä metsästysmuoto, kansallismetsästys pystykorvalla, päättyi. Nykyisellä metsästyksellä ei ole enää samanlaista taloudellista merkitystä kuin ennen. Suomen väestön kasvun myötä uusia elinkeinoja on kehittynyt ja ne ovat korvanneet metsästyksen elinkeinona. Metsästys on kuitenkin pysynyt harrastuksena ja elämäntapana monille. (Suomen riistakeskus 2013, 32–33.)

Metsästäjäkunnan ukkoutumisesta alettiin puhua jo 1980-luvulla. Ukkoutumisella tarkoitetaan metsästäjien ikä- ja sukupuolirakennetta. Tuli huoli siitä, että nuoret eivät enää kiinnostu metsästyksestä ja tilanteen uskottiin vain pahenevan. Tilastojen mukaan metsästäjiä oli joka vuosi hieman enemmän ja ikäjakauma oli suhteellisen kohdallaan. Oli kuitenkin useita metsästysseuroja, joissa jäsenien keski-ikä alkoi olla korkea. Ukkoutuminen oli pääasiassa siis seurojen kriisi. Monet metsästysseurat alkoivat tehdä jäsenhankintaa ja valistustoimintaa. Jäsenryntäystä ei saatu aikaan, mutta hyvät tulokset joillakin alueilla loivat toivoa. Tilanne alkoi nopeasti muuttua vuosituhannen alussa. 1980-luvulla naispuolisia metsästäjiä oli vain noin tuhat. Metsästäjien määrä ylitti 300 000 ja heistä naisia oli huimat noin 13 000. Metsästäjiä Suomessa on kaikkiaan kuusi prosenttia koko maan asukaslu-

vusta. Suhteessa asukaslukuun Suomessa on siis paljon metsästäjiä. Euroopassa vain Irlannissa ja Kyproksella on suhteessa enemmän metsästäjiä kuin Suomessa. Irlannissa lukema on 8,9 prosenttia ja Kyproksella 6,4 prosenttia. (Malinen & Väänänen 2006, 26–27.)

4 METSÄSTYS SUOMESSA

Suomessa oli vuonna 2013 noin 308 000 metsästäjää. 300 000 metsästäjän raja on ylittynyt vasta 2000-luvulla. Tilastotietoa on kerätty vuodesta 1950 ja silloin kyseinen lukema oli vain aavistuksen yli 100 000. Metsästäjien määrä on siis kolminkertaistunut hieman yli puolen vuosisadan aikana. Metsästäjien määrä on kohonnut tasaista tahtia lukuun ottamatta 60- ja 70-lukuja, jolloin määrät kasvoivat nopeasti useita kymmeniä tuhansia molempien lukujen aikana. (Tilastokeskus 2014, 182.)

Vuoden 2013 metsästetyin lintu oli sinisorsa, jonka saalismäärä oli noin 280 000. Samana vuonna Supikoiria metsästettiin hieman alle 160 000 yksilöä, metsäjäniksiä noin 190 000 ja hirven kaatoja kertyi lähes 40 000. Selvästi vähiten saaliita kertyi saukoista, joita metsästettiin ainoastaan kolme kappaletta. Myös susi ja metsäpeura ovat tilastossa vähiten metsästettyjä, sillä saalismäärät molemmilta lajeilta olivat noin kymmenen yksilöä. Halli jäi tilastossa ainoaksi, jota ei ollut metsästetty ollenkaan. (Tilastokeskus 2014, 182.)

Vuonna 2013 oli riistamaksun maksaneita metsästäjiä 308 400 ja heistä 212 800 kävi vähintään yhden kerran metsällä pyyntikauden aikana. Hirvieläimiä tavoitteli 111 400 ja pienriistaa 188 400 metsästäjää. Lisäksi 92 700 metsästäjää metsästi vesilintuja ja metsäkanalintuja 122 900 metsästäjää. Pienriistan pyyntiä aseilla harjoitti 185 600 metsästäjää. Näille metsästäjille kertyi pyyntipäiviä yhteensä noin kolme miljoonaa. 0,9 miljoonaa pyyntipäivää kertyi ansapyydyksiä käyttäneille 33 600 metsästäjälle. 1,4 miljoonaa pyyntipäivää kerrytettiin hirvenmetsästyksessä. Pienriistaa sai saaliiksi yhteensä 142 900 metsästäjää. Ainakin yhden teeren sai saaliiksi joka kolmas näistä metsästäjistä. Sinisorsan tai metsäjäniksen sai saaliiksi lähes yhtä moni. Ilman saalista jäi noin joka neljäs pienriistan metsästäjistä. Hirviä kaadettiin 38 000, valkohäntäpeuroja 21 400 ja metsäkauriita 3 600. Edellisvuosiin verrattuna hirviä kaadettiin jonkin verran vähemmän. Tästä huolimatta hirvi on saaliseläimistä ylivoimaisesti merkittävin niin lihantuotannollisesti kuin taloudellisestikin. 7,3 miljoonaa kiloa oli laskennallinen lihantuotto koko riistasaaliille. Tästä määrästä pelkästään hirven osuus oli viisi miljoonaa kiloa.

Muiden hirvieläinten osuus oli miljoona kiloa. (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2014, 6.)

Monet metsästäjät kuuluvat metsästysyhdistykseen, joka toiselta nimeltään tunnetaan metsästysseurana. Seura toimii parhaiten, mikäli se on yhdistys, joka on rekisteröity. Yhdistyksen rekisteröiminen ei kuitenkaan ole pakollista ja metsästää voi myös ilman seuraan kuulumista. Yhdistystoiminta on voittoa tavoittelematonta jäsenten yhteisen aatteen hyväksi tehtyä toimintaa. Aate voi olla yhteinen harrastustoiminta ja jokin hyvä yhteinen asia tai ajatus, joka voi tähdätä esimerkiksi riistanhoidon ja metsästyksen edistämiseen. Tällainen yhdistys toimii yhdistyslain mukaan. Yhdistyslain mukaan yhteisön on toimittava voittoa tavoittelemattomana eikä metsästysseura näin ollen voi jakaa jäsenilleen voittoa tai soveltua liiketoiminnan pyörittämiseen. (Ahlholm & Grenfors 2012, 11–13.)

Pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus ovat asioita, joita metsästysseuratoiminta tuo alueen riistanhoidolle ja metsästykselle. Metsästysseurat perustettiin aikoinaan, jotta seurat voisivat hioa toimintatapansa yhtenäiseksi seuran jäsenten kesken ja näin ollen pitkäjänteisellä hyvällä toiminnalla ansaita maanomistajien luottamuksen ja hyväksynnän. Metsästysseuraan kuuluminen on paljon muutakin kuin vain harrastus, jossa käydään metsästävässä. Seuratoiminnassa mukana oleminen vaatii sitoutumista ja myös osaamista, sillä jäsenet suorittavat erilaisia tehtäviä, jotka tähtäävät seuran yhteistä tavoitetta kohti. Seuratoiminta on näin ollen myös aikaa vievää. Metsästysseuran haaste onkin saada sitoutuneita jäseniä osaksi yhdistystoimintaa. (Ahlholm & Grenfors 2012, 11–13.)

Metsästäjäliitto on metsästysseurojen oma järjestö, ja huomattavin osa seuroista kuuluu kyseiseen liittoon. Liiton tärkein tehtävä on palvella ja kouluttaa metsästysseuroja. Metsästäjäliitto toimii valvoen seurojen ja metsästäjien etua päätöksenteossa. Vuodesta 2011 Metsästäjäliitto onkin ollut ainoa edunvalvoja, sillä Metsästäjäin Keskusjärjestöstä tuli julkisoikeudellinen laitos ja sen nimeksi tuli Suomen riistakeskus. Edunvalvonta eli lobbaus, kuten se kansainvälisemmin tunnetaan, on liiton tärkeä tehtävä, kun se edustaa Suomea Euroopan ja Pohjoismaiden metsästäjäjärjestöjen yhteenliittymissä. Osa lainsäädännöstä, joka koskee metsäs-

täjiä, tehdään nykyään Brysselissä. Ilman lobbareita siellä saatettaisiin tehdä tietämättä päätöksiä, jotka hankaloittavat metsästystä Suomessa. Metsästäjäliitto järjestää myös joka vuosi monia metsästysampumakilpailuja ja toimittaa Jahti-lehteä, joka on Suomen eräalan aikakauslehdistä paksuin. (Ahlholm & Grenfors 2012, 21–26.)

Suomen riistakeskuksen tehtävä on edistää kestävästä riistataloutta, tukea riistainhoitoyhdistysten toimintaa ja huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta sekä vastata sille säädetyistä julkisista hallintotehtävistä. Suomen riistakeskus toimii maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla ja on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos. Maa- ja metsätalousministeriö toimii ylimpänä johtajana ja valvojana metsästys- ja riistanhoitotoimelle. Metsästystä koskevan lainsäädännön valmistelu, eräiden riistaeläinten luvanvaraisen pyynnin ylärajoista päättäminen sekä ohjeiden ja määräysten antaminen ovat osa maa- ja metsätalousministeriön vastuualueista. (Suomen riistakeskus 2013, 313–314.)

4.1 Metsästyslainsäädäntö ja lupahallinto

Useat eri lakisäädökset säätelevät metsästystä. Metsästyslainsäädännön perustana on metsästyslaki (28.6.1993/615), joka on uudistettu kokonaan vuonna 1993. Metsästysasetus (12.7.1993/666), joka on myös vuodelta 1993, sisältää tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat säädökset. Vuoden 1993 jälkeen asetukseen on tullut useita asetusmuutoksia. Sekä laki että asetus sisältävät säädöksiä poikkeuslupiin liittyen. Poikkeusluvut liittyvät muun muassa rauhoitusajoista poikkeamiseen. Riistahallintolaista ja valtioneuvoston asetuksesta riistahallinnosta löytyy riistahallinnon perusta, jossa määritellään Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten organisoituminen ja tehtävät. Metsästystä koskeva ajantasainen lainsäädäntö on kaikkien saatavilla valtion säädöstietopankissa eli Finlexissä. (Suomen riistakeskus 2014/a.)

Julkiset hallintotehtävät kuten lupahallinto, kuuluvat riistahallintolain mukaisesti Suomen riistakeskukselle. Hirven metsästystä koskevat pyyntilupahakemukset käsittelyineen ja päätöksentekoineen ovat tyypillisiä hallintoasioita. Myös lupasiat, jotka koskevat poikkeamista yleisistä säädöksistä kuuluvat Suomen riista-

keskuksen hoidettavaksi. Suomen riistakeskuksella on käytössään sähköinen lupahakemuspalvelu, johon lisätään yhä uusia hakemustyypppejä. Palvelun tarkoitus on luoda helpompi ja nopeampi lupahakuprosessi sekä tarjota hakijalle hyödyllisiä ominaisuuksia. Hakemuksen tekemisen lisäksi hakija voi omalla sivullaan pitää arkistoa lupahakemuksista ja niiden päätöksistä. (Suomen riistakeskus 2014/b.)

4.2 Palvelut metsästäjälle

Suomi on ottanut Pohjoismaista ensimmäisenä käyttöön vuonna 1964 pakollisen metsästäjäutukinnon. Tutkintovaatimus koskee jokaista uutta metsästäjää ja lisäksi sellaisia metsästäjiä, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta metsästäjämättä. On tärkeää pitää metsästyksen tärkeimpänä vaatimuksena aseiden käyttöä harkiten ja vastuullisesti, sillä suurin osa maamme metsästyksessä tapahtuu ampuma-aseella. Tästä syystä metsästäjäutukinto on otettu käyttöön. (Suomen riistakeskus 2013, 9.)

Laissa riistanhoito- ja pyyntilupamaksusta on pykälä, jossa mainitaan lakisäätien tausta metsästäjäutukinnolle: ”ennen riistanhoitomaksun suorittamista on osoitettava metsästyksen ja riistanhoidon sekä metsästyksistä koskevien säännösten ja määräysten tuntemus suorittamalla metsästäjäutukinto Suomen riistakeskuksen nimittämälle metsästäjäutukinnon vastaanottajalle”. Riistanhoitoyhdistykset järjestävät tutkintotilaisuuksia, jotka ovat aina julkisia. Kuka tahansa voi suorittaa metsästäjäutukinnon eikä tutkinnon saamiseksi ole olemassa ikärajaa. Tutkintoon valmistaa oppikirja ja kokelaille järjestettävä opetus, johon kuuluu 12 opetustuntia. Tutkinnon suorituksen hyväksyminen mitataan kirjallisen kokeen avulla. Koe on kysymyslomake, jonka on laatinut Suomen riistakeskus. (Suomen riistakeskus 2013, 9–11.)

Uusi metsästäjä saa, metsästäjäutukinnon hyväksyttyä suorittuaan, postissa kuluvan metsästysvuoden kortin. Metsästäjäkortin hintaan sisältyy metsästäjävakuutus, jonka hankkimisesta ja voimassapitämisestä huolehtii Suomen riistakeskus. Metsästyskortti astuu voimaan, kun riistanhoitomaksu on suoritettu. Ne metsästäjät, jotka ovat suorittaneet riistanhoitomaksun vähintään yhden kerran viiden vuoden sisällä, saavat tulevan vuoden metsästyskortin Metsästäjä-lehden mukana.

Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että metsästäjän täydellinen henkilötunnus löytyy metsästäjärekisteristä. Suomen riistakeskus pitää rekisteriä metsästäjistä, mutta on ulkoistanut teknisen toteutuksen ja tietojen päivittämisen Innofactor Oyj:lle. Metsästäjärekisteriä hyödynnetään moneen asiaan muun muassa tilastojen laatimiseen, metsästyksen valvontaan, koulutuksien suunnitteluun ja osoitteistona Metsästäjä-lehden ja riistanhoitomaksun tilillepanokortin lähettämiseen. (Suomen riistakeskus 2014/c.)

Metsästysaseen hankkimiseksi metsästäjän on haettava hallussapitolupaa poliisilta. Voidakseen saada luvan asean hankkimiseen ja hallussapitoon tulee metsästäjän olla täysi-ikäinen. 15-vuotias voi saada rinnakkaisluvan metsästysaseeseen. Tällöin tulee kuitenkin olla vanhempien suostumus luvan hakemiseen. Pistoolin, pienoispistoolin, revolverin, pienoisrevolverin tai niiden osan hankkimisluvan saaminen eläintenlopetusperusteella edellyttää hakijalta 20 vuoden ikää. Aseluvan saaminen edellyttää harrastusta, johon asean tarvitsee. Harrastuksen voi todistaa metsästyskortilla. Joidenkin eläinten metsästykseseen ampumalla vaaditaan ampumakokeen suorittaminen. Metsäkauriin metsästykseseen on suoritettava metsäkauriskoe. Hirvi- ja peurakoe vaaditaan muun muassa hirven, valkohäntäpeuran ja metsäpeuran metsästykseseen. Myös karhun metsästäminen edellyttää ampumakokeen suoritusta, jota kutsutaan karhukokeeksi. Karhukokeen suoritus vastaa myös kahta edeltävää koetta ja Hirvi- ja peurakoe vastaa metsäkauriskoetta. (Suomen riistakeskus 2014/d.)

4.3 Metsästysmuodot ja -välineet

Metsästys jaetaan monesti pienriistan metsästykseseen ja hirvieläinten sekä suurriistan metsästykseseen. Metsästystapoja on kuitenkin monia ja eläimen koko vaikuttaa käytettävään tapaan. Lyhyesti sanottuna metsästys tapahtuu koiraa hyödyntäen tai ilman koiraa. Metsästyskoiran ominaisuudet määrittävät pitkälti millaisen riistan metsästykseseen sitä voi käyttää. Haukkuvaa koiraa hyödynnetään muun muassa metsäkanalintujen, oravan ja minkin metsästyksessä, kun taas ajavaa koiraa esimerkiksi jäniksen ja ketun metsästyksessä. Metsästäjän ei aina kuitenkaan tarvitse hyödyntää koiraa. Hän voi esimerkiksi jäljittää eläimiä tuoreiden jälkien perus-

teella, jäädä vahtimaan, virittää pyydyksiä tai houkutella. Nykyään on myös yleis-
tymässä ajoketjumetsästys, joka tarkoittaa seurametsästystä, jossa on johtaja. Täs-
sä metsästysmuodossa toiset metsästäjät ajavat riistaeläintä vahdissa olevan met-
sästäjän luokse. (Suomen riistakeskus 2013, 221–259.)

Metsästysaseet jaotellaan yleisimmin niiden painorakenteen perusteella kahdeksi
perustyypiksi, jotka ovat haulikot ja kiväärit. Erityisesti pienriistakivääriä kutsu-
taan myös nimellä luodikko. Haulikko sopii hyvin käytettäväksi pienriistan met-
sästyksen, jossa etäisyydet ovat lyhyitä ja tilanteet nopeita. Kivääri on huomatta-
vasti monipuolisempi ampuma-ase ja se sopii kaikenlaisen riistan metsästyksen
ja ampumisen harjoitteluun. Kivääri on myös käytössä monissa erilaisissa
kilpailuissa. Kivääri on erinomainen ase myös silloin, kun etäisyys kohteeseen on
pitkä. Tällöin kuitenkin kiväärin on hyvä olla varustettu kiikaritähättimellä. Mo-
nesti hirvieläimiä metsästetään kaukaa odottamalla niiden tulevan avoimelle nii-
tylle ruokailemaan. (Suomen riistakeskus 2013, 177–194.)

Metsästyslaissa on lueteltu hyvin tarkkaan kielletyt menetelmät ja välineet, joita ei
saa käyttää metsästyksessä. Kiellettyihin menetelmiin kuuluu muun muassa räjäh-
teiden, myrkkujen, varsijousen ja puhallusputken käyttäminen. Elävää eläintä ei
saa myöskään käyttää houkuttimena eikä rautojen, jotka eivät heti tapa, käyttämi-
nen ole sallittua. Metsästysasetus taas antaa tarkat säännökset aseiden ja muiden
sallittujen pyyntivälineiden ominaisuuksista, käytöstä ja rajoituksista. Asetuksesta
löytyy myös menettelytavat, joita sallituissa pyyntimenetelmissä noudatetaan. Joi-
takinkin menetelmiä ja joidenkin välineiden käyttöä voidaan myös rajoittaa. Rajoitus
voi olla esimerkiksi sellainen, että tietyllä menetelmällä tai välineellä voi metsäs-
tää vain tiettyjä riistaeläimiä tai niitä voidaan käyttää vain tietyllä alueella. (Suo-
men riistakeskus 2013, 38–41.)

4.4 Lajintuntemus

Jokaisen metsästäjän tulee tietää mitä lajeja saa metsästä ja lisäksi osattava tun-
nistaa lajit luonnossa. Metsästys vaatiikin monesti harrastajaltaan kiinnostusta
luontoon ja luonnonvaraisiin eläimiin, joita kannattaa katsella ja tutkia metsästys-

kauden ulkopuolella. Lajituntemus ei synny itsestään vaan sen eteen on tehtävä töitä. (Suomen riistakeskus 2013, 35.)

Metsästyksen tärkein edellytys on, että riistakannat säilyvät luonnollisesti riittävän suurina, jotta kannat kestävät metsästyksen. Huomattava osa eri lajien kannoista on pysyvästi suuruudeltaan sellaisia, ettei niitä voi metsästää ympäri vuoden. Valtaosa lajeista on tästä syystä, joko rauhoitettu kokonaan tai osittain. Näin kantojen säilymistä pyritään suojelemaan antamalla eläimille rauha lisääntyä. Rauhoitus on mahdollista asettaa koskemaan koko riistalajia tai esimerkiksi tietyn ikäistä yksilöä tai joidenkin lajien naaraita, joilla on saman vuoden jälkeläinen. Lajeille, jotka on rauhoitettu vain osaksi vuotta, on määritelty metsästysajankohdaksi se vuoden aika, jolloin kannat ovat suurimmillaan. Susi, karhu, ahma, saukko, ilves ja kirjo-hylje ovat rauhoitettuja metsästyslain 37 §:n mukaan ympärivuotisesti. Rauhoitusmääräys kieltää tappamisen lisäksi muun vahingoittamisen ja lisääntymisen häirinnän. Suomen riistakeskus voi antaa poikkeusluvan, jolla yleisistä rauhoitusajoista voidaan myös poiketa. Yksi poikkeusluvista antaa luvan pitää koiraa vapaana koulutuksissa ja kokeissa riistan rauhoitusaikana, mutta silloinkaan riistaeläimiä ei saa vahingoittaa vaan ainoastaan häiritä. (Suomen riistakeskus 2013, 47–48.)

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan kieltää tai rajoittaa riistaeläinlajin metsästystä, jos sen kanta vaarantuu sen esiintymisalueella tai osalla -aluetta. Asetuksessa rajataan alue, jossa rajoitus tai kieltäminen on voimassa ja se voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Mikäli kyseisen riistaeläimen kanta tulee elinvoimaiseksi, asetus tulee kumota ennen määräajan täyttymistä. Metsästäjän tulee olla oma-aloitteisesti perillä rauhoitusajoista, jotka voivat olosuhteiden ja riistakantojen vaihdellessa muuttua. Kaikki luonnonvaraisesti Suomessa esiintyvät linnut ja nisäkkäät, jotka jäävät metsästyslaissa kerrottujen riistaeläinten ja rauhoittamattomien eläinten ulkopuolelle ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulaille. (Suomen riistakeskus 2013, 47–50.)

Riistaeläimistä osa on sellaisia, jotka vaativat pyyntiluvan Suomen riistakeskuk-selta, jotta niitä saisi metsästyslainsäädännön mukaan laillisesti metsästää. Hir-

vieläimet paitsi metsäkauris kuuluvat näihin riistaeläimiin. Myös euroopanmajava, itämeren norppa, halli ja peltopyy tarvitsevat pyyntiluvan, jos niitä metsästetään muualla Suomessa kuin Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa. Suomen riistakeskus voi myöntää poikkeusluvan myös täysin rahoitetun lajin metsästyksen esimerkiksi karhun tai suden metsästyksen. Poikkeusluvan myöntäminen eläimen pyydystämiseen tai tappamiseen vaatii erityisen syyn ja ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole. Luvan myöntäminen ei saa haitata lajin suotuisan suojelutason säilymistä. Syy voi olla esimerkiksi se, että suojellaan luonnonvaraisen eläimistön tai kasviston säilymistä tai karjankasvatuksen, viljelmien tai muun omaisuuden merkittävän vahingon ehkäiseminen tai kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden säilyttäminen. Tällaisella poikkeusluvalla saaliiksi saatu eläin kuuluu valtiolle ja se on toimitettava riistaeläinten tutkimusta tekeväälle tutkimuslaitokselle. (Suomen riistakeskus 2013, 30–33.)

4.5 Ympärivuotisesti rauhoitetun eläimen metsästys

Karhun metsästäminen on mahdollista, mutta siihen vaaditaan lupa, sillä karhu on säädetty poikkeusluvan varaiseksi koko maassa. Poikkeuksena ainoastaan itäinen ja läntinen poronhoitoalue, johon maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää metsästyskiintiön. Tällöin karhun metsästys on mahdollista näillä alueilla elokuun loppupuolelta lokakuun viimeiseen päivään. Muualla maassa metsästysaika on sama, mutta silloin saa metsästä ainoastaan niitä karhuja, joihin poikkeuslupa antaa mahdollisuuden. Naaraskarhua, jota seuraa alle vuoden ikäinen pentu, ei saa kaataa. Eikä myöskään sen tällaisia pentuja saa vahingoittaa. Karhu kuuluu valtiolle, jos poikkeusluvan nojalla ammutaan karhu, jota lupa ei oikeuta kaatamaan. Tällainen kaato käsitellään luonnollisesti metsästysrikoksena tai -rikkomuksena. Karhu kuuluu valtiolle myös siinä tapauksessa, että karhu pyydystetään poikkeusluvalla rauhoitusaikana. Silloin karhu on toimitettava riistaeläinten tutkimusta tekeväälle tutkimuslaitokselle. Poikkeusluvan lisäksi karhunmetsästyksen edellytyksenä on, että metsästäjällä on metsästyskortti ja ampujalla ampuma-aseen hallusapito-oikeus sekä suoritettuna karhunmetsästyksessä tarvittava ampumakoe. Karhun metsästyksessä on erilaisia kieltoja. Karhua ei saa ampua tai ajaa pesältä. Ei

saa myöskään ampua saaliilta/haaskalta tai käyttää saalista/haaskaa hyödyksi tai käyttää apuna minkäänlaista ravintoon liittyvää houkutinta. Karhua ei saa ampua pellolta, josta sato on korjaamatta. Karhua metsästettäessä on kiellettyä käyttää itselataavaa asetta, jonka lippaaseen mahtuu patruunoita enemmän kuin kaksi. Kiellettyä on myös ääntä synnyttävän koneellisen laitteen käyttö. Kun karhu on kaadettu, tulee siitä tehdä ilmoitus Suomen riistakeskukselle. Ilmoitus on tehtävä ensimmäisenä arkipäivänä siitä, kun karhu on pyydystetty tai poikkeusluvan voimassaoloaika on päättynyt. Koko Suomessa on säädetty, että jos karhu haavoittuu metsästyksessä, eikä sitä saada kaadettua, on asiasta viipymättä ilmoitettava poliisille. (Suomen riistakeskus 2013, 75–76.)

Suden metsästykseseen vaaditaan Suomen riistakeskuksen myöntämä poikkeuslupa. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa poikkeuslupakiintiön. Sutta voi metsästä marraskuun alusta maaliskuun loppuun. Ainoastaan poronhoitoalueilla metsästyks on mahdollista jo lokakuun alusta. Sudenmetsästyks edellyttää poikkeusluvan lisäksi metsästyskortin ja ampujan ampuma-aseen hallussapito-oikeuden. Toisin kuin karhunmetsästyksessä, suden metsästäminen ei vaadi erillisen ampumakokeen suoritusta. Suden metsästykseseen käytettävän aseiden tulee olla rihlattu luotiasse tai 10–20 kaliiperin haulikko. Myös suden kaadosta tulee tehdä ilmoitus Suomen riistakeskukselle samalla aikataululla kuin karhustakin. Karhun tavoin myös suden haavoittumisesta on ilmoitettava poliisille. (Suomen riistakeskus 2013, 77.)

Ilves, saukko ja ahma ovat karhun ja suden lisäksi aina rauhoitettuja. Niitä voi metsästä samoilla poikkeusperusteilla kuin susiakin ja ne vaativat myös Suomen riistakeskukselta poikkeusluvut. Haavoittumisen ilmoittamisesta poliisille sekä kaadon ilmoittamisesta Suomen riistakeskukselle menetellään samoin kuin karhun ja suden kohdalla. Ahman ja ilveksen metsästyksessä saa käyttää rihlattua luotiasetta, jossa luodin paino on vähintään 3,2 grammaa. Saukon metsästyksessä saa myös käyttää rihlattua luotiasetta, mutta luodin painon tulee olla vähintään 2,5 grammaa. Saukon metsästyksessä saa käyttää haulikkoa. Ilveksen ja ahman metsästyksessä on sallittua käyttää myös haulikkoa, mutta sen on oltava ladattu haulipatruunalla tai täyteisellä, joka on haulikon erikoispatruuna. Kaikkia näitä voi metsästä myös elävän pyytävällä loukulla ja lisäksi saukkoa saa metsästää käyt-

tämällä niin sanottuja heti tappavia rautoja. Poikkeusluvan saaminen ahman pyydystämiseen on erittäin harvinaista. (Suomen riistakeskus 2013, 77–78.)

Kirjohylje lasketaan myös riistaeläimeksi, mutta se on rauhoitettu vähäisen kannan vuoksi eikä sen metsästyksen myönnetä poikkeuslupia. Meillä on myös muita hyljelajeja esimerkiksi saimaannorppa, joka ei kuulu riistaeläimiimme ja on rauhoitettu eläinsuojelulain nojalla. Lisäksi merialueella elää kaksi metsästettävää hyljelajia, jotka ovat halli eli harmaahylje ja itämerennorppa. Kummankin metsästyksen vaaditaan Suomen riistakeskuksen pyyntilupa ja tällöin Maa- ja metsätalousministeriö määrittää aluekohtaisen pyyntikiintiön. Hylkeitä saa metsästää ampumalla. Ase voi olla rihlattu luotiase tai haulikko. Haulikkoa käytettäessä patruuna tulee olla täyteinen ja haulipatruunan käyttö on kielletty. Lisäksi saa käyttää elävänä pyydystävää loukkua. (Suomen riistakeskus 2013, 78.)

4.6 Metsästyskoirat

Koiran pitäminen kuuluu jokaisen metsästäjän metsästysoikeuteen. Koiran pitäminen ja sen kanssa toimiminen lasketaan kuitenkin metsästykseksi ainoastaan silloin, kun siihen liittyy pyyntitarkoitus. Koira voi ohjata myös henkilö, jolla ei ole metsästyskorttia. Hänen tulee tällöin toimia metsästäjän apuna vain koiran ohjaajan ominaisuudessa. Itse koiran käyttöä yhtenä pyyntimenetelmistä ei ole juurikaan säädelty. Maaliskuun alusta elokuun 19. päivään on kielletty ajavan koiran käyttö. Ajavaa koira ei saisi myöskään kouluttaa tuona aikana pitäen sitä vapaana. Lisäksi on kiellettyä pitää säkäkorkeudeltaan 28 senttimetriä ylittävää ajavaa koira kytkemättömänä, kun metsästetään hirvieläimiä. Ainoastaan metsäkaurista metsästettäessä on luvallista käyttää tällaista kytkemätöntä ajavaa koira, mutta vasta syyskuun viimeisestä lauantaista alkaen. (Suomen riistakeskus 2013, 57–60.)

Laillisen metsästyksen häiritsemiseksi lasketaan jos metsästäjä ampuu riistaeläimen vieraan koiran ajosta tai haukusta. Kyseinen toiminta on sellaisenaan kiellettyä. Noutavan koiran käyttäminen linnustuksessa on erittäin suositeltavaa. Missään ei kuitenkaan määritellä, että koira olisi pakko käyttää. Rabieksen eli raivoaudin varoalueella voidaan kieltää tai rajoittaa koiran irtipitoa. Maa- ja metsäta-

lousministeriö on määrännyt, että metsästykseseen käytettävät koirat on koko maassa rokotettava vähintään joka toinen vuosi rabiasta vastaan. Jos koiraa käytetään luolametsästyksessä, on edellä mainittu rokotus annettava joka vuosi. Rabiasta on todettu Suomessa viimeksi yli 25 vuotta sitten. Siihen on varmasti vaikuttanut se, että rabiesrokotusten laiminlyönti on säädetty rangaistavaksi teoksi. Mikäli koiraa käytetään irrallaan, on mukana oltava ajantasainen rokotustodistus. (Suomen riistakeskus 2013, 60.)

4.7 Hyvät metsästäjätavat

Metsästäjän oppaassa on painotettu metsästäjätapojen merkitystä jo vuodesta 1975 lähtien. Metsästyksen toimintaa säätelee lainsäädännön lisäksi myös vakiintuneet perinteet. Metsästyslainsäädäntö määrittää sen mitä, milloin ja missä saa metsästä. Metsästäjältä odotetaan lain noudattamista, mutta myös hyvien tapojen ja perinteiden kunnioittamista ja noudattamista. Vuonna 1975, näistä perusteista, syntyi *Yleiset metsästyssäännöt*, jotka sisältävät 12 käskyä. Metsästyssääntöjen mukaisesti metsästäjän tulee parantaa tietojaan ja ampumataitoa metsästysampumaradalla, huolehtia tarkoin turvallisuudesta ja harjoittaa metsästyksiä niin ettei aiheuta riistalle tarpeetonta kärsimystä, ei saa olla paukkuahne ja tulee käsitellä saalista oikein, pitää kirjaa kaatamasta riistasta, pyrkiä olemaan hyvä metsästystoveri ja ylläpitämään hyvät suhteet metsästysnaapureihin, ottaa huomioon maanomistaja ja suuri yleisö sekä tehdä osuutensa riistanhoitotyöstä. Näistä kehittyi myöhemmin Suomen riistakeskuksen kymmenen kohtaiset metsästäjänsäännöt ja Suomen Metsästäjäliiton hyväksymät hyvät metsästäjätavat, jotka sisältävät 12 käskyä. Lisänä aikaisempiin sääntöihin Suomen Metsästäjäliitto halusi korostaa metsästysseuraan liittymisen ja metsästyskoirasta huolehtimisen tärkeyttä. (Suomen riistakeskus 2013, 336.)

Metsästäjänsääntöjen mukaan metsästäjän tulee osoittaa kunnioitusta luontoa ja riistaa kohtaan, tehdä osuutensa riistanhoitotyöstä, kehittää ja ylläpitää tietoja ja taitoja riistasta ja metsästyksestä, huolehtia tarkoin turvallisuudesta metsästäessä, olla metsästävä enempää kuin riistakannat kestävät, olla aiheuttamatta metsästäessä riistalle tarpeetonta kärsimystä, käsitellä saalista oikein, osoittaa huoma-

vaisuutta maanomistajalle ja muille luonnossa liikkujille, olla hyvä jahtikaveri ja luoda hyvät suhteet myös naapurialueiden metsästäjiin sekä pyrkiä lisäämään muiden ymmärrystä riistaeläimiä ja metsästystä kohtaan. *Hyvien metsästäjätapojen mukaan* metsästäjän tulee kunnioittaa riistaa ja sen elinympäristöjä, verottaa riistaa kestävän käytön periaatteella, olla aiheuttamatta riistalle tarpeetonta kärsimystä, käsitellä saalista oikein ja käyttää se hyödyksi, hoitaa riistaa, huolehtia metsästäessä omasta ja muiden turvallisuudesta, hankkia metsästyksessä tarvittavat tiedot ja taidot sekä kehittää niitä, luoda hyvät suhteet maanomistajiin ja toisiin metsästäjiin, pyrkiä järjestäytyneen metsästystoiminnan pariin, luoda ja ylläpitää hyvät yhteydet toimialueen asukkaisiin ja luontoharrastajiin, pitää hyvä huoli metsästyskoirastansa ja luoda myönteisyyttä metsästysharrastusta kohtaan. (Suomen riistakeskus 2013, 336.)

5 METSÄSTYS EU-SUOMESSA

1980-luvun lopussa Suomessa alettiin keskustella jäsenyydestä Euroopan unionissa. Kansanäänestys asiasta järjestettiin vuonna 1994. Metsästäjille oli vakuuteltu jo ennen äänestystä, että Suomi saisi, jäsenyydestä huolimatta, jatkossakin tehdä metsästyksen liittyvät päätökset täysin itsenäisesti. Vuonna 1995 Suomesta tuli Euroopan unionin jäsenvaltio, sillä kansanäänestyksen tulos oli jäsenyydelle myönteinen. Toisin kuin oli luvattu, alkoi yhteisö varsin pian vaatia selvitystä Suomelta metsästyks- ja suojeluasioista, joissa se katsoi Suomen menetelleen virheellisellä tavalla. Tämä oli seurausta kiihkeimpien kotimaisten metsästyksen vastustajien lähettämistä valituskirjelmistä ja selvityspyynnöistä. Aikaisemmin ne toimitettiin Suomen ympäristöministeriölle, mutta unionin jäsenyyden jälkeen vastaanottajaksi muuttui EU:n ympäristökomissio. (Malinen & Väänänen 2006, 27.)

Suomi menetti osan päätäntävallastaan metsästysasioissa Euroopan unionille, vaikka toisin luvattiin. Rauhoittamattomat linnut muuttuivat rauhoitetuiksi ja Suomen metsästysviranomaiset joutuivat selvittämään muun muassa saariston asukkaiden kevätlinnustusasioita. Lisäksi selvitystä vaadittiin esimerkiksi yksittäisten suurpetopyyntilupien myöntämisperusteista. EU ei kelpuuttanut Suomen selityksiä vaan se haastoi Suomen valtion kevätlinnuksesta EY-tuomioistuimeen. Päätös asiasta tuli vuoden 2005 lopussa ja sen mukaan kevätlinnustus tuli kieltää, koska lajien metsästäminen onnistuu myös syksyllä. Samana vuonna EU nosti Suomea vastaan kanteen saamansa sudenmetsästyksen koskevan kantelun perusteella. Suomi oli myöntänyt pyyntilupia metsästäjille ja EU:n mielestä oli täten sallinut sattumanvaraisen sudenmetsästyksen. Suomi oli eri mieltä ja vastasi kohdentaneensa luvat luontodirektiivin mukaisesti ainoastaan vaaraa ja vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin. Suomi myös lisäsi, että 2000-luvulla susikanta oli kaksinkertaistunut koko maassa ja vetosi komission kannan perustuvan 1990-luvun vanhentuneisiin tietoihin. (Malinen & Väänänen 2006, 27.)

Euroopan unionin jäsenyyden myötä tulivat erilaiset direktiivit ja metsästyksen olennaisena liittyvä luontodirektiivi (92/34/ETY). Luontodirektiivi velvoittaa Suomea, mutta Suomi voi itse päättää sen täytäntöönpanokeinoista. Luontodirektiivin tavoite on jäsenvaltioiden eläimistön palauttaminen suotuisan suojelun tasolle. Tämä tarkoittaa sitä, että luonnon monimuotoisuutta tulee edistää ja pyrkiä siihen, että luonnonvaraiset lajit ja kasvisto säilyvät elinvoimaisina. Toiminnassa tulee ottaa huomioon sosiaaliset, taloudelliset, sivistykselliset ja alueelliset vaatimukset sekä paikalliset erityispiirteet. Luontodirektiivin liitteessä mainitaan Suomessa suojeltaviksi eläimiksi susi, karhu ja ilves. Luontodirektiivin lisäksi Suomessa noudatetaan Bernin sopimusta vuodelta 1986, johon perustuu Ahman suojelu. (Pennanen 2008, 42–46.)

Luontodirektiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet niille liitteessä asetettujen eläinlajien suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi niiden luontaisella levinneisyysalueella. Jäsenvaltioiden tulee lisäksi kieltää näiden lajien tahallinen pyydystäminen ja tappaminen, tahallinen häiritseminen eritoten lisääntymis-, jälkeläistenhoito-, talvehtimis-, ja muuttoaikana, tahallinen munien hävittäminen tai ottaminen luonnosta sekä lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen tai hävittäminen. Luonnosta otettujen yksilöiden hallussapito, kuljetus, kaupan pitäminen tai vaihtaminen ja tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi tulee ehdottomasti kieltää. Edellä mainittuun ei lasketa niitä yksilöitä, jotka on laillisesti otettu kiinni ennen luontodirektiivin täytäntöönpanoa. Direktiivissä mainittuja kieltoja sovelletaan suojeltavien eläinten kaikkiin elämänvaiheisiin. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee ottaa käyttöön suojeltavien eläinten tahattomaa pyydystämistä ja tappamista koskeva tarkkailujärjestelmä. Lisäksi jäsenten on tehtävä tutkimuksia ja suoritettava suojelutoimenpiteitä varmistukseksi, että tahattomalla pyydystamisellä ja tappamisella ei ole merkittävää negatiivista vaikutusta suojeltaviin lajeihin. (Pennanen 2008, 46.)

6 METSÄSTYSRIKOLLISUUS

Suomessa on kirjattu vuonna 2014, Ympäristöministeriön Ympäristökatsauksen mukaan, yhteensä 236 metsästyksen liittyvää rikosta. Näistä rikoksista 12 oli törkeää ja ne jakaantuivat Pohjois-Suomen, Itä-Suomen ja Länsi-Uudenmaan välillä. Pohjois-Suomessa kirjattiin neljä ahmaan, kaksi karhuun ja kaksi susiin liittyvää sekä yksi ilvekseen liittyvä rikosilmoitus. Itä-Suomessa sen sijaan oli kaksi kirjattua rikosilmoitusta susiin liittyen ja Länsi-Uudellamaalla yksi ilvekseen liittynyt rikosilmoitus. Vuonna 2014 metsästyksen liittyviä rikoksia tuli viranomaisten tietoon hieman vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Taulukko 1 havainnollistaa rikollisuuden määrän ja jaottelun, mutta siinä on otettava huomioon, että rikoslain on lisätty törkeä metsästysrikos vasta vuonna 2011. Ympäristöministeriö toteaa katsauksessaan, että on syytä olettaa salametsästyksen määrän olevan, metsästysrikollisuuden osalta, erittäin suuri. Metsästäjien ja paikallisten asukkaiden keskuudessa esiintyy mahdollisesti niin kutsuttu vaikenemisen laki, joka vaikeuttaa metsästysrikosten ilmituloa ja esitutkintaa. (Ympäristöministeriö 2015.)

Rikoslain luonnonvararikokset	2010	2011	2012	2013	2014
Metsästysrikos (RL 48 a luku 1 §)	253	266	224	237	218
Törkeä metsästysrikos (RL 48 a luku 1 a §)	-	4	13	18	12
Laittoman saaliin kätkeminen (RL 48 a luku 4 §)	6	2	2	3	6
Yhteensä	259	372	239	258	236

Taulukko 1. Poliisin ja Rajavartiolaitoksen kirjaamat luonnonvararikokset 2010–2014.

Salakaatojen valvontaa pidetään vaikeana ja kiinnijäämisen riskiä pienenä. Salametsästäjien tarkoitus on monesti vain eläimestä eroon pääseminen, taloudellisen hyödyn hakemisen sijaan, ja tällöin he saattavat käyttää myrkkyyjä tai muita syöttejä. Tekijän kiinnisaaminen on tällaisessa tapauksessa lähes, ellei täysin, mahdotonta. Poliisi, rajavartijat ja Metsähallituksen erävalvojat pyrkivät valvomaan metsästystä. Tehokasta valvontaa ei kuitenkaan ole, sillä erävalvojiakin on hyvin vähän ja heidän alueensa ovat erittäin suuria. Kansalaisten ilmiannot ja silminnäki-

jähävainnot ovat suurimmilta osin laittoman metsästyksen valvonnan perusta. Kiinnijääneiden salametsästäjien rangaistukset ovat kuitenkin olleet lieviä tai jopa vapauttavia jos rikos on ehtinyt vanhentua. Yleisimpänä rangaistuksena toimii metsästysaseen menetys valtiolle ja metsästyskielto määrääjäksi. Myös joissakin tapauksissa moottorikelkka on saatettu tuomita menetetyksi valtiolle, jos sellaista on käytetty metsästyksessä. Tämä on kuitenkin joissakin tapauksissa koettu kohuttomaksi. (Luonto-Liiton Susiryhmä 2015.)

Metsästyslakia uudistettiin vuonna 2011 ja tällöin otettiin käyttöön laki törkeästä metsästysrikoksesta. Myös tutkintaa pyrittiin tehostamaan ja viranomaisille mahdollistettiin televalvonta ja sijaintitietojen hankkiminen. Metsästysrikosten valvonta ja selvittäminen kaipaisivat mahdollisesti lisäresursseja. Kiinnijäämisen riski koetaan tällä hetkellä liian pienenä ja rangaistukset liian keveinä. Pidetäänkö metsästysrikollisuutta liian vähäisenä rikoksena, vaikka kyseessä olisi törkeä lainvastainen toiminta. (Luonto-Liiton Susiryhmä 2015.)

6.1 Seuraamuslajit

Seuraamuksena metsästyslakia rikottaessa on yleensä sakkorangaistus, mutta törkeimmissä rikoksissa voi rangaistus olla myös vankeusrangaistus. Rikos- ja rikkomuslajit ovat:

- **törkeä metsästysrikos** (seuraamuksena neljästä kuukaudesta neljään vuot- ta vankeutta),
- **törkeä metsästysrikoksella saadun laittoman saaliin kätkeminen** (seu- raamuksena sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta),
- **metsästysrikos** (seuraamuksena sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeut- ta),
- **laittoman saaliin kätkeminen** (seuraamuksena sakkoa),
- **metsästysrikkomus** (seuraamuksena sakkoa),
- **metsästyslain säännösten rikkominen** (seuraamuksena sakkoa),
- **luvaton pyynti** (seuraamuksena sakkoa) ja
- **luvaton rauhoittamattoman eläimen pyynti** (seuraamuksena sakkoa).

(Suomen riistakeskus 2013, 60–61.)

Varsinaisen rangaistuksen lisäksi rikkomuksesta tai rikoksesta voidaan määrätä myös muita seuraamuksia. Seuraamus voi olla metsästyskielto, korvaus metsästysoikeuden haltijalle, korvaus luvattomasta metsästyksestä metsästysoikeuden haltijalle, menettämisseuraamus, pyyntivälineen menetys ja laittoman pyyntivälineen menetys. Metsästyskielto on määräaikainen ja voidaan määrätä jos rikoksen tekijä on tuomittu rangaistukseen törkeästä metsästysrikoksesta, törkeästä metsästysrikoksella saadun laittoman saaliin kätkemisestä tai metsästysrikoksesta. Korvaus metsästysoikeuden haltijalle tulee kyseeseen, jos riistaeläin on metsästetty ilman alueen metsästysoikeuden haltijan lupaa. Korvaus luvattomasta metsästyksestä metsästysoikeuden haltijalle tulee kyseeseen, mikäli syyllistyy luvattomaan pyyntiin rikoslain mukaisesti. Menettämisseuraamus on virallisen syytteen alaisissa asioissa, jolloin alueen metsästysoikeuden haltijalla ei ole oikeutta metsästää tai ottaa riistaeläintä haltuunsa. Tällöin saalis menee valtiolle, samoin pyyntilupamaksu, jos sitä ei ole jo maksettu. Pyyntivälineen menetys voi olla seuraamus, kun kyseessä on rikos. Tällöin voidaan käytetty ase tai muu pyyntiväline tuomita valtiolle menetetyksi. (Suomen riistakeskus 2013, 61.)

Törkeän metsästysrikoksen määritelmä täyttyy, kun rikos on tehty erityisen julmalla tai raa'alla tavalla, kohteena on ollut korkea määrä riistaeläimiä, on tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä, rikos on tehty hyvin suunnitelmallisesti tai kohteena on ollut ahma, ilves, karhu, metsäpeura, saukko tai susi ja rikos on kokonaisuutena arvosteltuna törkeä. Törkeä laittoman saaliin kätkeminen on kyseessä jos edellisen kohdan määritelmät, tai osa niistä, täyttyvät saaliin kätkemisessä. (Suomen riistakeskus 2013, 61.)

6.2 Esimerkkitapaus: Kolmen suden salakaato

Tammikuussa 2013 metsästysseurue syyllistyi kolmen eläimen luvattomaan metsästyksen. Tapauksessa oli syytettyinä 12 henkilöä. Tapauksessa kiisteltiin siitä, olivatko nämä kolme eläintä rauhoitettuja susia vai rauhoittamattomia koirasusia (suden ja koiran risteytys). Eläimet olivat rauhoitettuja susia. Käräjäoikeus antoi tuomionsa tapaukseen 15.1.2015. Asia eteni vielä hovioikeuteen, jonka päätös oli 20.11.2015, että käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta. Syytetyt tuomittiin törkeästä

metsästysrikoksesta. Jokainen heistä sai yhden vuoden ja kaksi kuukautta ehdollista vankeutta sekä heille määrättiin neljän vuoden metsästyskielto. Tämän lisäksi metsästyksessä käytetyt aseet, lisälaitteineen, ja lippusiima tuomittiin valtiolle menetetyksi. (Vaasan hovioikeus 150019.)

Luontodirektiivin 12 artiklan mukaan susi on tiukasti suojeltu. Direktiivin 16 artiklassa säädetään poikkeuksista. Luontodirektiivi on kansallisesti saatettu voimaan vuoden 2011 alussa. Metsästyslain 5 §:n mukaan susi on riistaeläin, mutta 37 §:n mukaan aina rauhoitettu. Metsästyslakiin on otettu säädöksiä koiraa ja sutta koskien, mutta niiden risteymistä ei ole erillisiä säännöksiä. Myöskään hallituksen esityksessä (HE 237/2010), joka johti metsästyslain säätämiseen, ei ole käsitelty näitä risteytyksiä. Maa- ja metsätalousministeriö on vuonna 2005 vahvistanut Suomen susikannan hoitosuunnitelman ja sen kohdassa 7.11 käsitellään suden ja koiran risteymiä. Sen mukaan Suomen susikanta tulee pitää geneettisesti puhtaana ja täten susien kanssa laumaantuneet koirat sekä koirasudet tulee poistaa luonnosta. CITES-sopimus (Villieläimistön ja -kasvuston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskeva sopimus) määrittelee, että koiran ja suden sekoitus lasketaan koirasudeksi, takaisin risteytyksessä koiran kanssa, neljän sukupolven ajan. Viiden sukupolven jälkeen se lasketaan koiraksi. Suomalaisessa luonnossa villinä elävä susi on suojeluobjekti rikoslain 48 A luvun 1 a §:n mukaan. Käräjäoikeus katsoi, että suden ja koiran risteymä voitaisiin rikosoikeudellisesti katsoa sudeksi, jos eläin elää villinä luonnossa suden kaltaisena eikä vaaranna susikannan geneettistä puhtautta. Lisäksi on kohtuudella oltava ennakoitavissa, luonnollisissa metsästysolosuhteissa, eläimen rinnastaminen metsästyslain nojalla rauhoitetuksi sudeksi. Eläimen määrittäminen laissa tarkoitettavaksi sudeksi voidaan tehdä luotettavasti ainoastaan DNA-tutkimuksella. DNA-tutkimuksen perusteella nämä kolme eläintä kuuluivat villiin suomalaiseen susikantaan yli 97 %:n todennäköisyydellä. Syytetyt vetosivat asiassa siihen, että DNA-tutkimus ei ole luotettava, koska verrokkiaineistosta löytyy suden ja koiran risteymiä. Lisäksi ei ole näyttöä siitä, että kaadetut eläimet olisivat käyttäytyneet luonnossa sudelle lajityypillisellä tavalla. (Vaasan hovioikeus 150019.)

Suden ja koira välisiä risteymiä elää viljein Suomessa luonnossa, mutta niiden osuutta susikannasta ei tarkalleen tiedetä. Tieteellisessä susitutkimuksessa on yleisesti hyväksytty näkemys, jonka mukaan koirasusien määrä olisi erittäin pieni. Johtava uros ja naaras ovat ainoita, jotka lisääntyvät susilaumassa. Koirasuden lisääntyminen ja selviytyminen luonnossa on heikkoa, koska luonnonvalinta ei suosi ominaisuuksia, jotka johtuvat koiran perimästä. Oulun yliopisto on tutkinut vuosilta 1996 – 2009 peräisin olevia susinäytteitä. Geneettisin menetelmin tutkituista noin 300 näytteestä löydettiin vain kolme ensimmäisen tai toisen polven risteymää. Jotta koiran perimä sudessa lisääntyisi, olisi sen lisääntytävä koiran kanssa. Matemaattisen todennäköisyyden mukaan suden ja koiran risteymä lisääntyy luonnossa suden kanssa, jolloin koiran perimän osuus puolittuu jokaisessa seuraavassa sukupolvessa. Vuosina 1993 ja 1994 on Perhossa tehty havainto kahdesta susilaumasta. Havaintojen mukaan laumassa olisi ollut suden ja koiran risteymiä sekä mahdollisesti susien kanssa laumaantuneita koiria. Vuosien 1995 ja 2000 välisenä aikana ei ole kuitenkaan tehty vastaavia havaintoja kyseisellä alueella. Sukupolven väli luonnossa elävillä susilla on noin neljä vuotta. Perhossa tapettiin vuonna 1994 risteymiksi oletettuja eläimiä ja Valvilovin Instituutin lausunnon mukaan tässä syytteessä tarkoitetut eläimet eivät ole läheistä sukua näille risteymille. Käräjäoikeus piti täten selvitettyinä sitä, että suomalaisesta villistä susikannasta vain muutama prosentti on risteymiä. Lisäksi on hyvin epätodennäköistä, että risteymät, jotka 90-luvulla Perhossa havaittiin, olisivat jääneet luontoon lisääntymään. Näin voidaan jo lähtökohtaisesti pitää varsin epätodennäköisenä, että yksikään syytteessä tarkoitetusta eläimestä olisi ollut suden ja koiran risteymä. (Vaasan hovioikeus 150019.)

Suden lajityypillistä käytöstä arvioitaessa on otettava huomioon se, että suden lajikäyttäytymisessä on tapahtunut muutoksia. Nykyisin sudet liikkuvat ihmisasutuksen liepeillä yhä useammin. Susitutkimuksessa katsotaan käyttäytymismuutoksen johtuneen suden totumisesta ihmiseen. Täten käräjäoikeus katsoi, että DNA-tutkimus on tässä lajimäärityksessä ratkaiseva ja luotettavampi tutkimusmenetelmä kuin suden lajikäyttäytymiseen perustuva arvio. Käräjäoikeus katsoi, että DNA-lausunnon perusteella on tullut selvitettyksi, että syytteessä tarkoitetut eläi-

met olivat rikoslain 48 A luvun 1a §:n tarkoittamia susia. (Vaasan hovioikeus 150019.)

Käräjäoikeuden edellä lausumilla perusteilla tapetut eläimet olivat rauhoitettuja susia. Seuraavaksi käräjäoikeuden tuli arvioida tekijöiden syyllisyys ja rikoksen laatu sekä rangaistukset. Käräjäoikeus katsoi teon tahalliseksi ja suunnitelluksi. Syytetyt olivat vetäneet hajustetun lippusiiman susilauman ympärille ja sopineet kaatavansa sudet seuraavana päivänä. Sudet on siis tapettu suunnitelmallisesti. Lisäksi tekijöitä tapauksessa on useita ja täten rikos on törkeä myös kokonaisuutena arvoitellen. Rikoslain mukaan törkeästä metsästysrikoksesta on tuomittava vankeusrangaistus, joka on vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. Rangaistus on rikoslain mukaan mitattava oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen sekä lisäksi suhteessa teon vaikuttamiin ja rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Törkeän metsästysrikoksen tyyppirangaistus on, käräjäoikeuden käsityksen mukaan, kahdeksan kuukauden ja vuoden välillä vankeutta. Käräjäoikeus katsoi, että rangaistuksen tuli olla tyyppirangaistusta ankarampi, sillä metsästys oli kohdistettu ainakin neljän suden laumaan, josta tapettiin kolme sutta. Lieventämisperusteita ei käräjäoikeuden mukaan tullut tässä tapauksessa soveltaa, sillä Perhon alueella ei ollut haettu poikkeuslupia susien kaatamiseen eikä ollut ilmennyt susien aiheuttavan merkittävää vahinkoa tai vaaraa. Käräjäoikeus päätyi siihen, että oikeuden mukainen rangaistus törkeästä metsästysrikoksesta oli yksi vuosi ja kaksi kuukautta ehdollista vankeutta kullekin syytetylle. (Vaasan hovioikeus 150019.)

Törkeässä metsästysrikoksessa tulee kyseeseen myös menettämisseuraamus. Rikoslain 10 luvun 4 §), että rikoksessa käytetty ampuma-ase sekä esine tai omaisuus, jota on käytetty tahallisen rikoksen tekemisessä, on tuomittava menetetyksi valtiolle. Käräjäoikeus katsoi, että tätä ei voi pitää kenenkään syytetyin kohdalla kohtuuttomana. Rikoslain mukaan menetetyksi tuomitsemisen tarpeellisuutta arvioitaessa on erityisesti huomioitava uusien rikosten ehkäiseminen. Täten tuomittiin menetettäväksi ampuma-aseet lisälaitteineen sekä lippusiima. Lisäksi törkeästä metsästysrikoksesta tuomittava on määrättävä, rikoslain 48 A luvun 6 §:n mukaan, metsästyskieltoon, joka on vähintään kolme ja enintään kymmenen

vuotta. Kaikki syytetyt harrastavat metsästystä aktiivisesti ja näin ollen metsästyskiellolla on heille tuntuva merkitys. Käräjäoikeus piti oikeudenmukaisena, rikokseen nähden, määrätä kullekin syytetylle metsästyskiellon kestoksi neljä vuotta. Käräjäoikeuden tuomion jälkeen tuomitut valittivat hovioikeuteen. Hovioikeus hyväksyi yksimielisesti käräjäoikeuden tuomion perustelut rangaistusten mittaamisista, menettämisseuraamuksista sekä metsästyskiellosta. Täten valitukset hylättiin eikä käräjäoikeuden tuomiota muutettu. (Vaasan hovioikeus 150019.)

6.3 Esimerkkitapaus: Luvaton hirven kaato

Vuonna 2009 hirviseurueessa ampujana toiminut henkilö D ampui naarashirven ilman hirven kaatamiseen oikeuttavaa pyyntilupaa. Seurueelle oli myönnetty lupa kahden hirven kaatamiseen. Tapauksen naarashirven kaato tapahtui, kun molemmat luvalliset hirvet oli jo kaadettu. Metsästysseurueen johtajana toimi henkilö B. A, B ja C eivät osallistuneet metsästykseen, mutta kätkivät saaliin tietoisena siitä, että hirvi oli saatu metsästysrikoksella. Tapauksessa on kyse siitä miten rangaistukset määräytyvät kyseisille henkilöille. (Itä-Suomen hovioikeus 363.)

D oli tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta oikeudettomasti metsästännyt hirveä ilman siihen oikeuttavaa hirvieläinten pyyntilupaa. A, B ja C olivat kuljettaneet ja kätkeneet metsästysrikoksella saadun hirven. He olivat suolistaneet hirven ja piilottaneet suolet metsään. Tämän lisäksi he kuljettivat hirven paloitettavaksi ja jakoivat hirvenlihat D:n, A:n, B:n ja C:n kesken. B oli metsästyksen johtajana laiminlyönyt hänelle kuuluvan tehtävän huolehtia siitä, että metsästystä koskevia säännöksiä ja pyyntiluvan ehtoja noudatetaan. Lisäksi hän oli laiminlyönyt velvollisuutensa ilmoittaa riistanhoitoyhdistykselle kaadosta seitsemän päivän määräajassa ja salannut myöhemmin tekemässään ilmoituksessa luvattoman hirvenkaadon. Hänen olisi tullut huolehtia siitä, että pyyntilupamaksu olisi maksettu kolmannesta kaadetusta hirvestä. Tapauksessa olevia hirvenlihoja ei ole saatu takaisin. (Itä-Suomen hovioikeus 363.)

Syyttäjä vaati tapauksessa, että D, A, B ja C velvoitettaisiin yhteisvastuullisesti korvaamaan valtiolle 3000 euroa luvattomasti kaadetusta aikuisesta hirvestä. Käräjäoikeus katsoi, että D on velvollinen korvaamaan 3000 euroa luvattomasti kaa-

detusta hirvestä. A:ta, B:tä ja C:tä koskeva vaatimus hylätään, sillä he eivät ole osallistuneet metsästyksen ja eivät täten ole velvollisia osallistumaan korvaukseen. (Itä-Suomen hovioikeus 363.)

Asia eteni hovioikeuteen, joka muutti käräjäoikeuden ratkaisua. Eläin tai sen arvo tuomitaan valtiolle menetetyksi metsästyslain 80 §:n mukaan, jos riistaeläin on metsästetty vastoin lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännöksiä. Metsästyslain 79 §:ssä säädetään riistaeläimen arvon määrittämisestä. Muilta osin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään. Metsästyslain 80 §:ssä on säännökset menettämisseuraamuksen tuomitsemisesta. Koska metsästyslaki on erikoislaki, se syrjäyttää rikoslain 10 luvun 5 §:n määräykset rikoksen kohteen ja rikoksen tuotteen menettämisestä. Täten rikoslain 10 luvun 5 § jää soveltamatta. Tapauksessa A ja C ovat syyllistyneet laittoman saaliin kätkemiseen eikä laissa ole säännöstä, jonka mukaan heidät voisi tuomita menettämisseuraamukseen. B taas on syyllistynyt metsästyksrikkomukseen ja voidaan täten tuomita menettämisseuraamukseen. Elävän hirven arvo on ollut 840–1680 euroa tekohetkellä voimassa olleen ministeriön asetuksen (824/2001) 1 §:n mukaan. Ohjeellisesta arvosta voidaan asetuksen 2 §:n mukaan poiketa erityisen syyn johdosta. Erityinen syy voi olla esimerkiksi eläimen poikkeuksellinen esiintymisaika, esiintymisalue, koko, ikä tai värimuutos. Syytä ohjeellisesta arvosta poikkeamiseen ei ole tässä tapauksessa kuitenkaan esitetty. Täten hovioikeus arvioi hirven arvoksi 1000 euroa. Hovioikeus määrää B:n vastuun yhteisvastuulliseksi asiassa aikaisemmin arvon menettämiseen tuomitun D:n kanssa. (Itä-Suomen hovioikeus 363.)

6.4 Esimerkkitapaus: Laittoman houkuttimen käyttö karhunmetsästyksessä

A, B, C, D, E ja F ovat syytteen mukaan vastoin metsästysasetuksen 13 §:ää metsästäneet karhun käyttäen apunaan ravintoon liittyvää houkutinta. Vastaajat olivat suunnitelleet karhujahdin yhdessä tietoisena siitä, että karhu on ruokaillut haaskalla ja oleskelee sen läheisyydessä. A ja E ajoivat yhdessä A:n koiraa apuna käyttäen karhun haaskan lähetyviltä, jolloin karhu pakeni kohti passiketjua, jossa B ja D ampuivat molemmat kaksi laukausta kohti karhua ja tappoivat sen. C myönsi esitutkintakuulusteluissa syytteet osittain, mutta kiisti A:n ja E:n ajaneen karhun

kohti passiketjua. Karhu oli hänen mukaansa tullut rauhassa B:n ja D:n eteen ja oli niin sanottu vahinkokarhu. A ja B ovat myöntäneet kuulusteluissa tienneensä haaskasta. A, B, D, E ja F kiistivät syytteet ja C:n osallisuuden koko jahtiin ja vetosivat siihen, että karhu oli niin sanottu marjakarhu eikä se ollut ruokaillut haaskalla. Käräjäoikeuden käsittelyssä C muutti kertomustaan ja vetosi siihen, että hänellä oli kiire pois kuulusteluista ja poliisi oli laittanut sanoja hänen suuhunsa. Hän oli kiireen vuoksi allekirjoittanut totuuden vastaisen esitutkintakertomuksen ja hänen mukaansa vahinkokarhu -ilmaus oli tarkoittanut, että karhua ei ajettu haaskalta vaan se oli vain jokin muu karhu. Myös A ja B vetosivat kiireeseen ja kuulustelijoiden paineen alaisena hyväksymäänsä esitutkintakertomukseen. Käräjäoikeus hyväksyi esitutkintakertomuksen muuttamisen. Syyte perustui C:n kertomukseen ja ilman sitä ei ole syytettä tukevaa näyttöä. Käräjäoikeus hylkäsi syytteet. (Rovaniemen hovioikeus 543.)

Tapaus eteni hovioikeuteen, jossa syyttäjä vaati edelleen vastaajille rangaistusta metsästysrikoksesta perustuen alkuperäiseen esitutkintakertomukseen. Hovioikeuden tehtäväksi tuli katsoa oliko vastaajilla pätevä syy poiketa alkuperäisestä kertomuksesta ja olivatko he syyllistyneet metsästysasetuksen 13 §:n rikkomiseen käyttäen karhun metsästyksessä apunaan ravintoon liittyvää houkutinta. Asiassa riidatonta oli B:n ja D:n osuus karhun ampumisessa. Sen sijaan hovioikeuden tuli selvittää olivatko osalliset tienneet haaskasta ja näin ollen rikkoneet metsästysasetuksen 13 §:ää. Asiaa lähdettiin tutkimaan kuulustelemalla esitutkintakertomuksen tehneitä viranomaisia. Kuulusteluissa ilmeni, että kaikkien osallisten kuulustelut olivat sujuneet rauhallisesti eikä vastaajia ollut painostettu. Hovioikeus katsoi, että vastaajilla ei ollut perusteltua syytä poiketa alkuperäisestä esitutkintakertomuksesta. Asiassa tuli selvittettäväksi osallisten tietoisuus haaskasta. (Rovaniemen hovioikeus 543.)

Hovioikeus kuuli asiassa kahta kokenutta metsästäjää todistajina. Heidän mukaansa metsästäjillä on yleisesti tiedossa, että jos karhu on löytänyt haaskan, se pysyttelee haaskan lähetyvillä. Lisäksi haaskalla olleista karhun ulosteista oli pääteltävissä karhun syöneen lihaperäistä ravintoa eikä se näin ollen ollut niin sanottu marjakarhu. Metsästäjät käyttävät apunaan tuulen suuntaa voidakseen yllättää saa-

liseläimen ja kartasta ilmenevistä maaston muodoista ja tuulen suunnasta sekä passiketjun sijainnista oli selkeästi pääteltävissä, että karhu ajettiin haaskan läheisyydestä. Haaskan läheisyydessä oli järvi, joka myös rajasi karhun kulkemista ja osaltaan vahvisti kertomusta siitä, että osalliset suunnittelivat metsästyksen syytteessä mainitulla tavalla. Tämän lisäksi toinen todistajista kertoi, että jos karhun metsästys haaskalta olisi sallittua, hän olisi toiminut samoin kuin vastaajat tässä tapauksessa. Hovioikeus piti todistajina kuultujen kertomusten perusteella selvitettyinä, että osalliset toimivat syytteessä mainitulla tavalla. Hovioikeus katsoi osallisten menetelleen metsästysasetuksen 13 §:n vastaisesti käyttäen apunaan karhun metsästyksessä ravintoon liittyvää houkutinta. Kaikkien vastaajien syyksi luettiin metsästysrikos ja heidät tuomittiin sakkorangaistukseen ja määrättiin metsästyskieltoon. Lisäksi B:n ja D:n kiväärit tuomittiin menettämisseuraamuksella valtiolle menetetyiksi, kuten myös D:n neljä patruunaa lippaineen, karhun talja päineen sekä siitinluu. (Rovaniemen hovioikeus 543.)

6.5 Esimerkkitapaus: Hirven kaato luvattomalla alueella

Tapauksen syytetty A oli metsästännyt hirven valtion myöntämällä pyyntiluvalla alueella, jolla luvalla ei ole saanut metsästä. Syyttäjä vaati A:lle rangaistusta luvattomasta pyynnistä sekä hirven arvon korvaamista ja aseiden menettämistä. A kiisti syytteet ja vetosi siihen, että hän oli ampunut hirven luvallisella alueella. Ampumisen jälkeen hirvi oli juossut alueelle, jossa ei saanut metsästä ja kaatunut sinne. Alue, jolle hirvi kaatui, oli B:n omistuksessa oleva tila. A vaati, että syytteet luvattomasta pyynnistä tuli jättää tutkimatta, sillä syyttäjällä ei ollut syyteoikeutta asiassa, koska B tilan omistajana ei ollut ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi. Myöskään erittäin tärkeä yleinen etu ei ollut A:n mielestä vaatinut syytteen nostamista. Käräjäoikeus katsoi, että erittäin tärkeä yleinen etu oli vaatinut syytteen nostamisen. Hirvenmetsästys poikkeaa muusta tavanomaisesta metsästyksestä, jonka johdosta se oli tarkemmin säänneltyä. Valtiolla ja riistanhoitopiirillä oli hirvenmetsästyksen valvomiseen intressi. Tämä ilmeni myös metsästysasetuksesta. Tämän johdosta käräjäoikeus katsoi, että asiaan liittyi voimakas julkinen intressi, ja sen vuoksi erittäin tärkeä yleinen etu vaati syytteen nostamista. Käräjäoikeus katsoi selvitettyksi A:n toimineen lain vastaisella tavalla ja syyll-

listyneen luvattomaan pyyntiin. Käräjäoikeus tuomitsi A:n luvattomasta pyynnistä sakkorangaistukseen ja menettämään metsästyksessä käytetyn aseiden arvo sekä hirven arvon valtiolle. Aseiden menettämisen sijasta tuomittiin menettämään aseiden arvo, koska asetta ei omistanut A itse vaan hänen vaimonsa. (Rovaniemen hovioikeus 893.)

A valitti hovioikeuteen ja toisti vaatimuksensa syytteen luvattomasta pyynnistä tutkimatta jättämisestä tai, että syyte hylätään ja hänet vapautetaan korvausvastuusta. Luvattomasta pyynnistä tuomitaan rikoslain 28 luvun 10 §:n mukaan se, joka luvattomasti metsästää toisen metsästysalueella tai ylittää lakiin, lupaan tai päätökseen perustuvan metsästysoikeutensa. Kysymys on toisen metsästysoikeutta loukkaavasta luvattomasta metsästyksestä lain esitöiden perusteella (HE 66/1988 vp). Metsästysoikeuden haltija on (metsästyslain 6 §:n ja 11 §:n mukaan) se, joka alueen omistaa tai se, jolle omistaja on metsästysoikeutensa luovuttanut tai vuokrannut. Jos metsästäminen edellytyksenä vaaditaan lupa, tulee metsästysoikeuden haltijalla olla se, jotta rikoslain 28 luvun 10 §:n edellyttämällä tavalla voidaan metsästysoikeutta loukata. Metsästyslain 10 §:n mukaan hirvenmetsästyksen edellytetään pyyntilupa. Tässä tapauksessa ei ole näytetty kenelläkään olevan oikeutta metsästää hirviä kyseisellä alueella teon aikana. Täten A ei ole voinut loukata kenenkään pyyntioikeutta, eikä tapaus täytä luvattoman pyynnin tunnusmerkistöä. (Rovaniemen hovioikeus 893.)

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 3 §:n mukaan tuomioistuimien voi tuomita ainoastaan siitä teosta, josta rangaistusta on vaadittu tai josta tuomioistuimien voi omasta aloitteestaan lain mukaan määrätä rangaistuksen. Rikosnimike tai lain kohta, jonka nojalla rangaistusta on vaadittu, ei kuitenkaan sido tuomioistuinta. Sen sijaan tuomioistuinta sitoo, lain esitöiden (HE 82/1995) mukaan, teon ulkoisen tapahtumakuvauksen lisäksi se, mitä syytteessä on kerrottu vastaajan käyttäytymisestä ja hänen tarkoituksestaan esimerkiksi tuottamuksesta tai tahallisuudesta. Täten asiassa on kysymys vielä siitä täyttääkö syyttäjän syytteessä väitetty tapahtumankuvaus jonkin toisen rikoksen tunnusmerkistön. Metsästysrikoksesta tuomitaan metsästyslain (74 §:n 2 momentin 6 kohdan) mukaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee vastoin 30 §:n nojalla annetun asetuk-

sen hirvieläimen pyyntilupaa koskevaa säännöstöä tai asetuksen nojalla hirvieläimen pyyntilupaan liitettyä ehtoa. Myönnettyssä pyyntiluvassa on mainittava, metsästysasetuksen 4 §:n mukaan, alue, jota pyyntilupa koskee. A on syyttäjän mukaan metsästännyt tahallaan alueella, jolla pyyntilupa ei ole oikeuttanut metsästämistään, ja täten rikkonut hirvieläimen pyyntilupaan liitettyä ehtoa. Metsästysrikkomuksen tunnusmerkistö täyttyy syytteen mukaisessa teon kuvauksessa, joten syyte on siten tutkittava. Hovioikeus vastaanotti todistelun asiassa ja katsoi, käräjäoikeuden tavoin, A:n menetelleen syytteen teonkuvauksessa kerrotulla tavalla. Täten hovioikeus tuomitsi A:n metsästyslain 74 §:n (2 momentin 6 kohdan) ja metsästysasetuksen 4 §:n perusteella metsästysrikkomuksesta. Hovioikeus vapautti A:n aseensa arvon korvausvelvollisuudesta. Metsästyslain (80 §:n 4 momentin) mukaan rikoslain (10 luvun 4 §:n 1 momentin 1) kohtaa sovelletaan vain, jos menettämisseuraamuksen perustavana tekona on (72 §:ssä) rangaistavaksi säädetty metsästysrikos tai (75 §:n 5 kohdassa tarkoitettu) tahallinen metsästyslain säännösten rikkominen. A on syyllistynyt metsästyslain mukaiseen metsästysrikkomukseen, joten aseensa arvoa ei voida tuomita valtiolle menetetyksi. Metsästysrikkomuksesta A tuomittiin sakkorangaistukseen. (Rovaniemen hovioikeus 893.)

6.6 Esimerkkitapaus: Hirviemän kaato

A oli hirviijahtiin osallistuessaan ampunut kaksi kertaa naaraspuolista hirveä, jota oli seurannut alle vuoden ikäinen vasa noin viiden metrin etäisyydellä. Hirviemä löydettiin kuolleena. Syyttäjä vaati rangaistusta A:lle metsästysrikkoksesta tai metsästysrikkomuksesta. Lisäksi A tulisi tuomita menettämään 1260 euroa hirviemän arvona valtiolle. A myöntää syyllistyneensä metsästysrikkomukseen menetellesään huolimattomasti, mutta kiistää syyllistyneensä metsästysrikkokseen, koska hän ei menetellyt törkeän huolimattomasti. Lisäksi hän myöntää hirviemän arvon menettämisseuraamusvaatimuksen perusteeltaan, koska oli tapahtunut tällainen vahinko. Tapauksessa jää arvioitavaksi oliko A menetellyt törkeän huolimattomasti. A vetosi tapauksessa siihen, että hän on kokenut ja hyvä ampuja, eikä hän ollut törkeän huolimaton. Vahinko johtui siitä, että hän käytti 3 -kertaisella suurennoksella varustettua kiikaritähttäintä ampuessaan 20–40 metrin etäisyydeltä. Näin lyhyellä etäisyydellä tähtäimessä näkyi vain harmaata eläintä ja hän oli täten

vahingossa tähdännyt väärään hirveen ja nopean tilanteen seurauksena vahingossa ampunut hirviemää. Tapausta tutkiessa selvisi, että A oli juuri perinyt kiikaritähätäimen ja oli sen vuoksi kokematon sen käyttäjänä. A oli siis voinut nopean tilanteen seurauksena ampua vahingossa väärää hirveä. A:lla ei ollut etukäteen tiedossa, että alueella liikkui hirviemä alle vuoden ikäisen vasan kanssa. Käräjäoikeus katsoi, että tilanteessa on jäänyt näyttämättä, että A olisi toiminut törkeän huolimattomasti. Täten käräjäoikeus tuomitsi A:n metsästysrikkomuksesta sakkorangaistukseen (20 päiväsakkoa a 30 euroa = 600 euroa) ja menettämään valtiolle 1260 euroa hirven arvona. (Kouvolan hovioikeus 1442.)

Syyttäjä valitti asiasta hovioikeuteen ja vaati, että A tuomitaan metsästysrikoksesta ja, että sakkorangaistusta korotetaan. Syyttäjä vetosi valituksessaan siihen, että oli menetelty törkeän huolimattomasti ampuessaan hyvältä ampumapaikalta (korokelavalta). A oli ampunut hirviemää kaksi kertaa, vaikka hänen oli täytynyt havaita sitä seuraava alle vuoden ikäinen vasa. A kiisti muutosvaatimukset. Hovioikeuden ratkaistavaksi jäi oliko A toiminut törkeän huolimattomasti. Hovioikeus lähti liikkeelle siitä, että hirvi, jota seuraa alle vuoden ikäinen vasa, on metsästysasetuksen 25 §:n nojalla rauhoitettu aina. Metsästyslain 37 §:n 1 momentin mukaan tällaista hirveä ei saa metsästä tai vahingoittaa. Oikeudettomasti edellä mainitun kaltaista rauhoitusta vastoin tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta metsästävä on, rikoslain 48a luvun 1 §:n 2 kohdan mukaan, tuomittava metsästysrikkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Metsästyksen luonteeseen kuuluvaa korostunutta huolellisuusvelvoitetta painotetaan metsästysrikosta koskevan säännöksen esitöissä (HE 203/2001). Tällainen huolellisuus edellyttää, että metsästäjän on varmistuttava ampumatilanteessa kohteestaan. Huolellisuusvelvoite perustuu turvallisuustekijöihin ja lisäksi suojelullisiin ja riistanhoidollisiin näkökohtiin. Tapauksessa A on olennaisesti rikkonut tärkeitä huolellisuusvelvoitteita metsästyksessään. A:n olisi pitänyt varmistua kohteestaan ennen ampumista. (Kouvolan hovioikeus 1442.)

Huolellisuusvelvoitteen mukaan metsästäjän tulee pidättäytyä ampumisesta, mikäli nopean tilanteen vuoksi hän ei voi varmistua kohteestaan. Siitä huolimatta, että A on käyttänyt sellaista kiikaritähätäintä, jolla ei ole voinut kyseisellä etäisyydellä

varmistua kohteestaan, hän on ampunut kaksi laukausta. Hän on täten rikkonut huolellisuusvelvoitetta ja osoittanut välinpitämättömyyttä kyseistä velvoitetta kohtaan. Hovioikeus katsoo, että teko täyttää törkeän huolimattomuuden kriteerit. Hovioikeus muuttaa käräjäoikeuden tuomiota siten, että A tuomitaan metsästysrikoksesta kovennettuun sakkorangaistukseen (30 päiväsakkoa a 30 euroa = 900 euroa). Muilta osin käräjäoikeuden tuomio jää voimaan eli A on tuomittu menettämään hirviemän arvona 1260 euroa. (Kouvolan hovioikeus 1442.)

6.7 Esimerkkitapaus: Avunanto metsästysrikoksessa

A ja B ajoivat yhdessä autolla hirvimetsälle B:n toimiessa kuljettajana. B oli pysäyttänyt auton A:n huutaessa näkevänsä metson. A ampui metson heti tämän jälkeen auton välittömässä läheisyydessä. A ja B yhdessä etsivät ammutun metson. Käräjäoikeus tuomitsi A:n metsästysrikoksesta metsästyskieltoon ja menettämään valtiolle rikoksessa käytetty kivääri sekä ammuttu metso. Tässä tapauksessa on kyse siitä syyllistykö B avunantoon metsästysrikoksessa. Käräjäoikeus katsoi, että jäi luotettavasti selvittämättä B:n syyllistyminen avunantoon. (Rovaniemen hovioikeus 751.)

Syyttäjä valitti asiasta hovioikeuteen ja vaati A:lle kovempaa rangaistusta ja B:lle rangaistusta avunantoon metsästysrikoksessa. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden A:lle langettamaa tuomiota. Tapauksessa jäi siis tutkittavaksi B:n osallisuus metsästysrikokseen. Tapaukseen sovelletaan tekohetkellä voimassa ollutta rikoslain 5 luvun 3 §:n 1 momenttia. Sen mukaan avunannosta rikokseen tulee tuomita se, joka toisen rikosta tehdessä (tai sitä ennen) on tahallansa neuvolla, toimella tai kehotuksella edistänyt tekoa. Hovioikeus katsoi, että auton pysäyttäminen ei ole luettavissa avunannoksi, sillä auton pysäyttämiseen on voinut olla muitakin syitä kuin metson ampuminen, eikä voida luotettavasti todistaa B:n tietäneen A:n aikeista ennen varsinaista tekoa. Edellä mainitut perustelut olivat samat kuin käräjäoikeudellakin. Metsästyslain 2 §:n mukaan metsästyksellä tarkoitetaan pyydystämisen ja tappamisen lisäksi myös saaliin ottamista metsästäjän haltuun. B on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta metsästäystä koskevia säännöksiä kohtaan, sillä hän on osallistunut kuolleen metson etsimiseen. Näillä

perusteilla hovioikeus tuomitsi B:n avunannosta metsästysrikokseen ja siitä sak-
korangaistukseen. (Rovaniemen hovioikeus 751.)

7 YHTEENVETO

Metsästyslaki (28.6.1993/615) ja metsästysasetus (12.7.1993/666) säätelevät metsästystä monin tavoin. Näiden lisäksi on metsästyksiin liittyvissä rikoksissa sovellettava rikoslakia (19.12.1889/39). Metsästys määritellään tarkasti ja siihen liittyy monia lupahallinnollisia asioita. Metsästyksiksi luetaan luonnonvaraisen riista-eläimen pyydystys, tappo ja haltuun ottaminen sekä kaikenlainen eläimen jäljestäminen, houkuttelu ja häytyys, jonka tarkoituksena on eläimen pyynti. Jotta metsästäjällä lähtökohtaisesti olisi oikeus metsästä, täytyy hänellä olla metsästyslupa. Metsästyslupa eli metsästyskortti edellyttää metsästäjäutukinnon suorittamista ja riistanhoitomaksun maksamista. Mikäli metsästäjä on vähintään viisi vuotta metsästävä, tulee hänen suorittaa tutkinto uudestaan. Kun metsästäjä on oikeutettu metsästäämään, tulee hänellä olla oikeus metsästää jollain alueella. Tavallisesti metsästysoikeus kuuluu maanomistajalle, joka voi luovuttaa tai vuokrata metsästysoikeutensa. Metsästäjälle suositellaan yhdistykseen eli metsästysseuraan kuulumista. Se ei ole pakollista, mutta yleisen metsästystoiminnan kannalta erittäin kannattavaa. Seuralla on yhteiset tavoitteet niin metsästyksessä kuin riistanhoidossakin ja se pyrkii säilyttämään metsästysharrastuksen elinvoimaisena.

Vuonna 2013 riistamaksun maksaneita metsästäjiä oli noin 300 000. Heistä yli kaksi kolmasosaa kävi metsällä vähintään kerran pyyntikauden aikana. Pienriistan pyyntiä aseilla harjoitti yli 180 000 metsästäjää ja heille kertyi pyyntipäiviä yhteensä noin kolme miljoonaa. Ansapyyntiä harjoittaneille yli 30 000 metsästäjälle kertyi pyyntipäiviä lähes miljoona. Hirven metsästyksessä vastaava lukema oli lähes 1,5 miljoonaa pyyntipäivää. Laskennallinen lihantuotto koko riistasaalille oli yli seitsemän miljoonaa kiloa. Pelkästään hirven osuus oli tästä viisi miljoonaa kiloa. Kyse on siis erittäin isosta asiasta Suomen mittapuulla ja väkilukuun suhteutettuna.

Metsästykselle tärkeimpänä edellytyksenä on se, että riistakannat säilyvät riittävän suurina. Ilman kantojen säilymistä ei voisi metsästä. On paljon erilaisia lajeja, joiden kannat eivät kestä metsästystä ympärivuotisesti. Tästä syystä nämä lajit on rauhoitettu kokonaan tai osittain. Susi, karhu, ahma, saukko, ilves ja kirjohylje

ovat rauhoitettuja (metsästyslain 37 §:n mukaan) ympärivuotisesti. Näiden lisäksi on myös monia riistaeläimiä, jotka on rauhoitettu osaksi vuotta ja joiden metsästyksen tarvitsee luvan. Esimerkiksi hirvi on tällainen riistaeläin. Lajin rauhoittaminen ei kiellä pelkäästään sen tappamista, vaan lisäksi sen vahingoittaminen, häiritseminen tai lisääntymisen estäminen on ehdottomasti kiellettyä. Lajin voi myös rauhoittaa osittain esimerkiksi koskemaan tietyn ikäistä eläintä tai naaraita, joilla on saman vuoden poikanen.

Luonnonvararikoksiksi määriteltyä metsästysrikollisuutta esiintyy Suomessa vuosittain noin 250 kirjattua tapausta. Määrä voi todellisuudessa olla suurempi, sillä metsästäjien keskuudessa vallitsee niin sanottu vaikenemisenlaki, eikä näin ollen varmastikaan kaikkia tapauksia tule esille. Rikosnimikkeitä tapauksissa ovat törkeä metsästysrikos (seuraamuksena neljästä kuukaudesta neljään vuotta vankeutta), metsästysrikos (seuraamuksena sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta) ja laittoman saaliin kätkeminen (seuraamuksena sakkoa). Tämän lisäksi muita rikos- ja rikkomuslajeja ovat törkeä metsästysrikoksella saadun laittoman saaliin kätkeminen (seuraamuksena sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta), metsästysrikkomus (seuraamuksena sakkoa), metsästyslain säännösten rikkominen (seuraamuksena sakkoa), luvaton pyynti (seuraamuksena sakkoa) ja luvaton rauhoittamattoman eläimen pyynti (seuraamuksena sakkoa).

Rikkomuksesta tai rikoksesta voidaan määrätä myös muita seuraamuksia. Ne voivat olla metsästyskielto, korvaus metsästysoikeuden haltijalle, korvaus luvattomasta metsästyksestä metsästysoikeuden haltijalle, menettämisseuraamus, pyyntivälineen menetys ja laittoman pyyntivälineen menetys. Monesti nämä voidaan kokea paljon kovemmiksi rangaistuksiksi. Metsästäminen on monelle elämäntapa tai ainakin paljon enemmän kuin pelkkä harrastus. Metsästyskielto koetaan varmasti erittäin rankaksi seuraamukseksi. Metsästyskielto on määräaikainen ja siihen voidaan tuomita jopa viideksi vuodeksi. Lisäksi hyvän metsästysaseen menettäminen on varmasti metsästäjälle kova paikka. Nämä ovat siis rangaistuksena varmasti erittäin toimivia ja niiden tarkoituksena onkin ehkäistä uusien rikosten syntyä.

Valitsin kuusi erilaista esimerkkitapausta, joita käsittelin selostamalla mahdollisimman lyhyesti ja yksinkertaisesti, mistä tapauksessa on kyse ja millainen tuomio siitä on annettu perusteluineen. Valitettavasti kaikista tapauksista ei löytynyt sakon rahallista määrää tai metsästyskiellon määräaika. Rikosten käsittely oli työläin osa työssäni. Tapaukset on monesti kirjoitettu vaikeaselkoisesti ja asioita toistettu moneen kertaan eri näkökulmasta. Yllätyksenä tuli se, kuinka moni asia vaikuttaa rangaistuksiin ja seuraamuksiin. Kolmen suden salakaato -tapaus, joka on esimerkkitapaustani ensimmäinen, oli kaikista monimutkaisin. Tekstiä sai lukea moneen kertaan ja siinä olikin haasteena osallisten suurehko määrä. Tapauksissa pyrin havainnollistamaan rikosten käsittelyjen etenemisprosessia ja sitä kuinka monet asiat vaikuttavat rangaistuksiin lieventävinä tai rankentavina tekijöinä. Rangaistukset olivat osittain kovia, mutta joistakin rikoksista pääsee ehkä turhan helpolla. Lieneekö tällä jotain tekemistä sen asian kanssa, että rikoksia tehdään liian helposti. Rangaistukset koetaan liian keveinä ja kiinnijäämisen riski mahdollisesti kovin pienenä. Olen kuullut puhuttavan siitä, että metsistä on löytynyt esimerkiksi haudattuja susien raatoja, joista on löytynyt hauleja.

Aiheena metsästysrikollisuus herätti paljon ajatuksia. Aihe oli minulle alun alkaen kovin vieras, mutta uskoin, että tästä aiheesta saa tehtyä oikein hyvän työn. Aiheen laajuus yllätti minut. Tästä kokonaisuudesta olisi varmasti saanut hyvin erilaisia versioita, jos olisi valinnut painopisteen toisella tavalla. Koen, että sain kuitenkin kasattua yleispätevän tekstin, josta esimerkiksi uusi metsästäjä tai aiheesta kiinnostunut voi saada edes jonkinlaisen käsityksen metsästyksestä ja siihen liittyvistä asioista. Työtä voisi jatkaa varmasti loputtomiin ja nykyisellä tietämyksellä aiheesta, tekisin varmasti monta asiaa toisin. Rajaus sinänsä onnistui, mutta työ saattaa osaltaan vaikuttaa hieman pinnalliselta juuri siitä syystä, että sitä on rajattu niin paljon. Aiheen kokonaiskuvan käsittäminen ja rajausten teko on vaatinut paljon työtä ja aiheeseen tutustumista, jotta olen saanut mahdollisimman hyvin tärkeimmät asiat tähän työhön.

Aihe herättää ajatuksia myös monissa muissa ihmisissä, ei ainoastaan itsessäni. Tutustuessani metsästykseseen olen huomannut, että se jakaa mielipiteitä erittäin vahvasti puolesta ja vastaan. Lainsäädäntö on suhteellisen hyvä ja toimiva, mutta

sen toimeenpaneminen ja metsästyksen valvonta saatetaan kokea ongelmana. Suurin ongelma metsästysrikollisuudessa on se, että metsästyksen totaalinen valvonta on lähes mahdotonta. Alueet ovat niin laajoja ja valvontaviranomaisia on niin vähän. Jo aikaisemmin mainittu ”vaikenemisen laki” vaikuttaa suurelta osalta siihen, että kaikkia tapauksia ei tule ilmi. Metsästyksen valvonta perustuukin suurelta osin siihen, että valveutuneet kansalaiset pitävät silmänsä auki ja ilmoittavat lainvastaisesta toiminnasta. Maallamme ei ole tarpeeksi resursseja valvonnan tehostamiseen. Rangaistuksia ja seuraamuksia metsästyksen liittyvissä rikoksissa tulisi koventaa. Tämän lisäksi tuli keksiä jokin tapa, jolla todennäköisemmin rikoksista jäisi kiinni. Salametsästys ja metsästysrikollisuus eivät vähene ilman selkeitä toimenpiteitä. Vaikka tilastojen mukaan rikollisuuden määrä ei vaikuta toivottomalta, on siinä otettava huomioon, että se voi olla kaukanakin todellisuudesta. Metsästysseurojen rehellinen toiminta on varmasti avainasemassa rikollisuuden ehkäisyssä.

LÄHTEET

Ahlholm A. & Grenfors E. 2012. Metsästysseuran käsikirja. Joensuu. Suomen Metsästäjäliitto.

Hovioikeuden ratkaisu 2004. Rovaniemen HO 07.09.2004 751. Viitattu 2.12.2015. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2004/rho20040751>

Hovioikeuden ratkaisu 2005. Kouvolan HO 20.12.2005 1442. Viitattu 2.12.2015. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2005/kouho20051442>

Hovioikeuden ratkaisu 2006. Rovaniemen HO 13.10.2006 893. Viitattu 1.12.2015. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2006/rho20060893>

Hovioikeuden ratkaisu 2007. Rovaniemen HO 14.06.2007 543. Viitattu 1.12.2015. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2007/rho20070543>

Hovioikeuden ratkaisu 2011. Itä-Suomen HO 5.5.2011 363. Viitattu 29.11.2015. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2011/i-sho2011363>

Hovioikeuden ratkaisu 2015. Vaasan HO 20.11.2015 150019. Viitattu 29.11.2015. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2015/vaaho2015150019>

L 28.6.1993 615/1993 Metsästyslaki. Viitattu 2.11.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615>

Luonto-Liiton Susiryhmä 2015. Salakaadot. Viitattu 26.11.2015. <http://www.salakaadotseis.fi/salakaadot>

Malinen J. & Väänänen V-M. 2006. Suomalainen metsästys. Hämeenlinna. Metsäkustannus Oy.

Pennanen M. 2008. Metsästys EU-Suomessa. Rovaniemi. Lapin yliopistopaino.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 2014. Metsästys 2013. ISBN 978-952-303-144-9 (verkkojulkaisu).

Suomen riistakeskus. 2013. Metsästäjän opas. 24. korjattu painos. Porvoo. Bookwell Oy.

Suomen riistakeskus. 2013. Metsästäjän opas: Metsästys- ja aselainsäädäntö. 31. painos. Porvoo. Bookwell Oy.

Suomen riistakeskus 2014/a. Metsästyslainsäädäntö. Viitattu 24.11.2015. <http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastyslainsaadanto/>

Suomen riistakeskus 2014/b. Lupahallinto. Viitattu 24.11.2015. <http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/lupahallinto/>

Suomen riistakeskus 2014/c. Palvelut metsästäjälle. Viitattu 24.11.2015.
<http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastyskortti/>
<http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastajarekisteri/>
<http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastajavakuutus/>

Suomen riistakeskus 2014/d. Palvelut metsästäjälle. Viitattu 24.11.2015.
<http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/ampuma-aseluvat/>
<http://www.riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/ampumakoe/>

Tilastokeskus. 2014. Suomen tilastollinen vuosikirja. 109. vuosikerta. Helsinki.
Edita Prima Oy.

Ympäristöministeriö. 2013. Jokamiehen oikeudet. 20. uudistettu painos. Helsinki.
Unigrafia Oy.

Ympäristöministeriö 2015. Ympäristörikoskatsaus vuodelta 2014. Viitattu
1.12.2015. http://www.ymparisto.fi/download/Ymparistokatsaus_2014/30003d3b-78b6-4fb6-bbf8-4c76b11f5f1a/109894

LIITE 1

Muista hyvät metsästäjätavat

1. Kunnioita riistaa ja sen elinympäristöjä
2. Verota riistaa kestävän käytön periaatteella
3. Älä aiheuta riistalle tarpeetonta kärsimystä
4. Käsittele saalis oikein ja käytä se hyödyksi
5. Hoida riistaa
6. Huolehdi metsästäessäsi omasta ja toisten turvallisuudesta
7. Hanki metsästyksessä tarvittavat tiedot ja taidot ja kehitä niitä
8. Luo hyvät suhteet maanomistajiin ja toisiin metsästäjiin
9. Pyri järjestäytyneen metsästysseuratoiminnan pariin
10. Luo ja ylläpidä hyvät suhteet toimialueesi asukkaisiin ja luontoharrastajiin
11. Pidä hyvä huoli metsästyskoirastasi
12. Luo myönteisyyttä metsästysharrastusta kohtaan

(<https://www.metsastajaliitto.fi/node/123>)

LIITE 2

Metsästäjä säännöt

1. Osoita kunnioitusta luontoa ja riistaa kohtaan.
2. Tee osuutesi riistanhoitotyöstä.
3. Kehitä ja ylläpidä tietojasi ja taitojasi riistasta ja metsästyksestä.
4. Huolehdi tarkoin turvallisuudestasi metsästäessäsi.
5. Älä metsästä enempää kuin riistakannat kestävät.
6. Älä aiheuta metsästäessäsi riistalle tarpeettomia kärsimyksiä.
7. Käsittele saaliisi oikein.
8. Osoita huomaavaisuutta maanomistajalle ja muille luonnossa liikkujille.
9. Ole hyvä jahtikaveri. Luo hyvät suhteet myös naapurialueiden metsästäjiin.
10. Pyri lisäämään muiden ymmärtämystä riistaeläimiä ja metsästystä kohtaan.

(Suomen riistakeskus 2013, 336.)